

Extended Abstract

Doi: 10.22099/JCLS.2025.51641.2071

Interactional Metadiscourse (Propositions and Frame Markers) in *Al-Hussaini Al-Saghir* Magazine Based on Hyland's Framework (2005)

Maryam Sarani

Ali Asghar Habibi*

Abdulbaset Arab Yousef Abadi

Mojtaba Behrouzi

Introduction

Metadiscourse, a pivotal concept in discourse analysis, refers to linguistic resources used to organize discourse, engage readers, and establish interaction between the writer and the audience. According to Hyland (2005), metadiscourse is categorized into two dimensions: interactive and interactional. Interactional metadiscourse, the focus of this study, encompasses linguistic elements that facilitate the organization of propositional content and guide readers toward the writer's intended interpretation. These elements include propositions (e.g., additive, transitional, and evidential markers) and frame markers (e.g., structural indicators and textual references). In the context of children's media, where educational and developmental objectives are paramount, the role of interactional metadiscourse becomes particularly significant. Children's magazines as

* Associate Prof of Arabic Language and Literature, University of Zabol, Zabol, Iran. (Corresponding Author)
ali_habibi@uoz.ac.ir

Article Info: Received: 2024-07-12, **Accepted:** 2025-05-03

COPYRIGHTS ©2025 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY-NC 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the Original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publisher.

dynamic and accessible media serve as vital tools for imparting knowledge, fostering critical thinking, and promoting cultural and ethical values among young readers.

The magazine *Al-Hussaini Al-Saghir*, published by the Department of Childhood Care and Development at the Imam Hussain Holy Shrine in Iraq, targets children and adolescents with content tailored to their cognitive and emotional needs. Despite the growing interest in discourse analysis within media studies, little attention has been paid to the application of metadiscourse frameworks in children's magazines, particularly in the Arabic-speaking context. This study aims to address this gap by analyzing the use of interactional metadiscourse markers (propositions and frame markers) in 40 issues of *Al-Hussaini Al-Saghir*, drawing on Hyland's (2005) framework. The research seeks to answer the following questions: (1) What types of interactional metadiscourse markers are employed in the magazine? (2) What is the frequency and distribution of these markers? (3) How do these markers contribute to textual coherence and reader engagement in a children's magazine? By exploring these questions, the study contributes to the understanding of how metadiscourse enhances the educational and communicative efficacy of children's media.

Methodology

This study adopts a qualitative research method with a descriptive-analytical approach. The corpus consists of 40 consecutive issues of *Al-Hussaini Al-Saghir*, published between 2017 and 2020 (issues 103 to 142). These issues were selected purposively to ensure diversity in content, including educational articles, stories, and moral narratives, which reflect the magazine's objectives. The selection criteria included content relevance to the target audience (children and adolescents) and accessibility of the issues.

Data collection involved a systematic content analysis of the texts. Hyland's (2005) framework was employed as the theoretical basis for identifying interactional metadiscourse markers, specifically propositions (additive, transitional, evidential, and resultative markers) and frame markers (structural signals, sequencing markers, and textual references). Each issue was manually examined, and relevant markers were extracted and coded. To ensure reliability, the coding process was conducted independently by two researchers, and inter-coder agreement was assessed using Cohen's Kappa coefficient, yielding a satisfactory reliability score ($\kappa = 0.85$). Discrepancies were resolved through discussion and consensus.

The extracted data were organized into tables based on Hyland's categories, and the frequency of each marker was calculated using qualitative data management software (Excel). The descriptive-analytical method was then applied to interpret the role of these markers in achieving textual coherence and guiding young readers. The analysis also considered the magazine's educational goals, such as fostering moral values and enhancing comprehension, to contextualize the findings.

Results and Discussion

The analysis revealed that *Al-Hussaini Al-Saghir* employs a wide range of interactional metadiscourse markers, with a particular emphasis on propositions. Among the proposition markers, additive markers (e.g., "and," "furthermore") exhibited the highest frequency, constituting approximately 81% of all interactional markers. These markers were primarily used to enhance textual coherence by linking ideas and ensuring smooth transitions between concepts, which is crucial for young readers with developing cognitive abilities. Transitional markers (e.g., "therefore," "however") accounted for 2% of the markers, serving to clarify logical relationships and guide readers through argumentative or narrative structures. Resultative markers (e.g., "thus," "consequently") were less frequent, comprising 11% of the markers, but played a critical role in grounding the content in credible sources and summarizing key points.

Frame markers, including structural signals (e.g., "in this section," "to summarize"), were used less frequently than propositions, constituting about 6% of the total markers. These markers were instrumental in organizing the discourse and signaling shifts in topic or structure, thereby aiding young readers in navigating complex texts. The high frequency of additive propositions suggests that the magazine prioritizes clarity and accessibility, aligning with its educational objectives of making content comprehensible to children and adolescents.

Qualitative analysis further indicated that the use of interactional metadiscourse markers contributes significantly to reader engagement. For instance, additive markers create a conversational tone that resonates with young readers, while transitional markers help clarify cause-and-effect relationships, fostering critical thinking. The findings highlight the magazine's strategic use of metadiscourse to balance educational content with accessibility, ensuring that complex ideas are presented in a manner suitable for its target audience.

Conclusion

This study provides a comprehensive analysis of interactional metadiscourse markers in *Al-Hussaini Al-Saghir*, revealing the magazine's strategic use of propositions and frame markers to enhance textual coherence and engage young readers. The dominance of additive propositions highlights the magazine's commitment to accessibility, while the use of transitional and frame markers supports logical structuring and comprehension. These findings contribute to the understanding of metadiscourse in children's media and offer insights for educators and publishers aiming to optimize content for young audiences. Future studies could address the study's limitations by incorporating reader feedback or analyzing additional magazines to further elucidate the role of metadiscourse in children's education.

The prominence of additive propositions in *Al-Hussaini Al-Saghir* aligns with previous studies on metadiscourse in educational texts, which emphasize the role of additive markers in enhancing coherence (Hyland, 2005; Crismore, 1989). However, the relatively lower frequency of evidential and resultative markers suggests a potential area for improvement, as these markers are essential for teaching young readers to evaluate sources and draw conclusions. The use of frame markers, though less frequent, reflects the magazine's effort to structure content in a way that supports comprehension, a critical factor in children's media where cognitive load must be carefully managed.

The findings also have implications for the broader field of children's literature and media studies. By demonstrating how interactional metadiscourse facilitates communication in a children's magazine, this study underscores the importance of linguistic strategies in achieving educational and developmental goals. The results are particularly relevant in the Arabic-speaking context, where children's media play a vital role in cultural and religious education. However, the study's focus on a single magazine limits its generalizability, and future research could explore metadiscourse in other children's publications to identify common patterns or cultural variations.

Keywords: Ken Hyland, metadiscourse, *Al-Hussaini Al-Saghir*, children's literature

References

- Abbasi, S. (2017). Analysis of textual cohesion elements in Muhammad al-Fayturi's *Ya'ti al-Aashiqun Ilayk* based on Michael Halliday's approach (Master's thesis, University of Guilan). [In Persian]

- Abi al-Sa'ud, M. (1554/974 AH). *Tafsir Abi al-Sa'ud or Guidance of the sound mind to the merits of the Holy Book* (Vol. 1). A. Q. A. Ata (Ed.). Beirut: Dar Ihya al-Turath al-Arabi. [In Arabic]
- Abu Zuhra, M. (2001). *Zahrat al-Tafasir* [Flower of interpretations]. Beirut: Dar al-Fikr al-Arabi. [In Arabic]
- Akhlaghi, A. (1997). *Structural analysis of Attar's Mantiq al-Tayr*. Isfahan: Farda. [In Persian]
- Al-Hussaini Al-Saghir Magazine*. (2017). Year 9, Issues 103–116. Iraq: Department of Childhood Care and Development, Holy Hussaini Shrine. [In Arabic]
- Al-Hussaini Al-Saghir Magazine*. (2019). Year 10, Issues 117–128. Iraq: Department of Childhood Care and Development, Holy Hussaini Shrine. [In Arabic]
- Al-Hussaini Al-Saghir Magazine*. (2020). Year 11, Issues 129–142. Iraq: Department of Childhood Care and Development, Holy Hussaini Shrine. [In Arabic]
- Crismore, A. (1989). *Talking with readers: Metadiscourse as rhetorical act*. New York: Peter Lang Publishers.
- Esmaeili Taheri, E. (2016). Dual form of “adverb” in Arabic: A complement to Dr. Azarnoush’s article on “adverb”. *Journal of Language Studies*, 7(5), 1–18. [In Persian]
- Hassan, A. (1966). *Al-Nahw al-Wafi* [Comprehensive grammar] (Vol. 1). Cairo: Dar al-Ma'arif. [In Arabic]
- Hyland, K. (2005). *Metadiscourse: Exploring writing in interaction*. London: Continuum.
- Ibn Hisham al-Ansari, J. (2009). *Mughni al-Labib an Kutub al-A'arib* [The eloquent's guide to the books of morphology]. M. al-Mubarak & M. A. Hamdallah (Eds.). Beirut: Dar al-Fikr. [In Arabic]
- Ibn Manzur, J. M. (1984). *Lisan al-Arab* [The tongue of the Arabs] (Vol. 1). Qom: Nashr Adab al-Hawza. [In Arabic]
- Jigareh, M., & Ajdadi Arani, F. (2013). Teaching the identification and translation of the letter “waw” in Arabic texts. *Educational Innovations*, 12(45), 85–98. [In Persian]
- Lotfipour Saedi, K. (1992). An introduction to discourse analysis. *Linguistics Journal*, 9(17), 109–122. [In Persian]
- Maktabat al-Majma'. (2006). *Text linguistics between theory and application: Prophetic discourse as a model* (Vol. 9). Cairo: Language Sciences. [In Arabic]
- Mohammadalinejad, B. (2010). Contrastive rhetoric and discourse analysis in descriptive essays of Persian speakers and Arabic-speaking Persian learners (Master's thesis, Ferdowsi University of Mashhad). [In Persian]

- Nazari, A., & Ansari, N. (2012). Deletion as a cohesive element in *Nahj al-Balagha*. *International Humanities Journal*, 20(2), 69–82. [In Arabic]
- Pasha Zanoos, A. (2000). A look at the use of “fa” in Arabic. *Humanities Journal*, 33, 19–36. [In Persian]
- Sabihi, M. A. (n.d.). *Introduction to text linguistics and applied studies*. Lebanon: Dar al-Arabiyya lil-Ulum Nashirun. [In Arabic]
- Shibl Muhammad, I. (2007). *Linguistics of text: Theory and application* (2nd ed.). Beirut: Maktabat al-Adab. [In Arabic]
- Taghipour, A. (2016). Comparative study of the functions of “waw” in Persian and Arabic with a focus on Sa’di’s poetry. *Journal of Language Studies*, 7(3), 19–34. [In Persian]
- Taromi, T. (2019). Corpus-based analysis of metadiscourse in Persian research articles across three disciplines and the impact of author gender: Hyland’s framework (2005) [Doctoral dissertation, University of Sistan and Baluchestan]. [In Persian]
- Teirani, M. S., et al. (2019). Analysis of the Shaqshaqiyyah sermon based on socio-political context, metadiscourse theory, and rhetorical principles. *Linguistics and Khorasan Dialects*, 11(8), 173–192. [In Persian]
- Yazdani, S. (2013). Comparative study of metadiscourse in English and Persian newspaper reports on the September 11 incident [Master’s thesis, Ferdowsi University of Mashhad]. [In Persian]

شاپا الکترونیکی: ۲۷۸۳-۰۶۱۶

مقاله‌ی علمی پژوهشی، دوفصلنامه، سال ۱۶، شماره‌ی دوم،
پاییز و زمستان ۱۴۰۴، پیاپی ۱۳، صص ۸۰-۵۹

DOI: 10.22099/JCLS.2025.51641.2071

فراگفتمان تبادلی (گزاره‌ها و چارچوب‌سازها) در مجله‌ی *الحسنی‌الصغیر* بر اساس انگاره‌های (۲۰۰۵)

مریم سارانی*

علی اصغر حبیبی**

عبدالباسط عرب یوسف‌آبادی***

مجتبی بهروزی****

چکیده

فراگفتمان یکی از مباحث مطرح‌شده در حوزه‌ی تحلیل گفتمان است. فراگفتمان، اصطلاحی برای نامیدن امکان‌های فرازبانی برای برقراری تعامل در گفتمان است. انگاره‌ی هایلند با دو بعد تعاملی و تبادلی یکی از کامل‌ترین الگوهای فراگفتمان است. فراگفتمان تبادلی به منظور سازمان‌دهی اطلاعات گزاره‌ای به کار می‌رود. مجله‌ها، یکی از مهم‌ترین رسانه‌هایی هستند که مقوله‌ی فراگفتمان در آن نقش به‌سزایی دارد. مجله‌ها با ویژگی به‌روزر بودن و تداوم انتشار آن‌ها از جمله منابعی هستند که کودکان می‌توانند از طریق آن‌ها، علوم و فنون و اطلاعات بسیاری را فراگیرند. مجله‌ی *کودکانه‌ی الحسنی‌الصغیر* از به‌روزترین مجله‌هایی است که گروه سنی کودک و نوجوان را مخاطب قرار داده است. از آنجاکه در حوزه‌ی رسانه‌ی کودک و نوجوان و در راستای اهداف تربیتی و آموزشی، ارتباط میان نویسنده/خالق اثر ادبی یا هنری و مخاطب، اصلی‌ترین هدف تلقی می‌شود، بررسی ابعاد فراگفتمانی مجله‌ها تخصصی کودک و نوجوان اهمیت ویژه‌ای دارد. در این پژوهش باتکیه بر روش توصیفی تحلیلی به بررسی نشانگرهای گزاره‌ها و چارچوب‌سازهای فراگفتمان تبادلی بر اساس انگاره‌ی هایلند در چهل شماره از مجله‌ی

* کارشناس ارشد زبان و ادبیات عربی، دانشگاه زابل، زابل، ایران. Maryam.sarani370@gmail.com

** دانشیار زبان و ادبیات عربی، دانشگاه زابل، زابل، ایران. ali_habibi@uoz.ac.ir (نویسنده مسئول)

*** استادیار زبان و ادبیات عربی، دانشگاه زابل، زابل، ایران. arabighalam@uoz.ac.ir

**** دانشیار زبان و ادبیات عربی، دانشگاه زابل، زابل، ایران. Mojtababehroozi@uoz.ac.ir

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۹/۱۷، تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۲/۱۳

الحسینی/الصغیر پرداخته شده است. نتایج به‌دست‌آمده حاکی از آن است که نویسندگان/ هنرمندان این مجله در حوزه‌ی فراگفتمان تبادلی به‌همه‌ی نشانگرهای گزاره‌ها و چارچوب سازه‌ها توجه داشتند. از میان گزاره‌ها و چارچوب سازه‌های فراگفتمان تبادلی، گزاره‌های اضافه‌ای با بیشترین بسامد برای انسجام در متن و درک بهتر خوانندگان از موضوع و هدایت آن‌ها به تفسیر مدنظر نویسندگان به‌کار برده شده‌اند.

واژه‌های کلیدی: انگاره‌ی هایلند، فراگفتمان تبادلی، مجله‌ی الحسینی/الصغیر، نشانگرهای فراگفتمانی.

۱. مقدمه

یکی از موضوع‌هایی که در حوزه‌ی تحلیل گفتمان کاربرد وسیعی دارد مقوله‌ی فراگفتمان است که بیانگر تعامل میان نویسندگان متن، خود متن و خوانندگان متن است (رک. Hyland, 2005: 16). گفتمان به معنای دستورالعمل‌ها، قوانین، رویه‌ها و انتظاری است که تعیین می‌کند چگونه افراد در یک محیط گفت‌وگو و بحث باید رفتار کنند. این مفاهیم پایه‌ای و قواعد مربوط به گفتمان به شیوه‌های مختلفی می‌توانند تعریف شوند، از جمله احترام به دیگران، ارائه‌ی دلایل و استدلال قوی در بحث‌ها، گوش‌دادن به نقطه‌نظرهای مختلف و... اهمیت رعایت این تعریف‌ها و استفاده از آن‌ها در محیط‌های بحث و گفت‌وگو، ایجاد یک فضای باز و سازنده برای تبادل ایده‌ها و دیدگاه‌هاست. گفتمان تأثیر بسیار زیادی بر فکر، عقاید، رفتار و ارزش‌های افراد و جوامع دارد. این تأثیر از طریق ساختارها و الگوهای اجتماعی، رسانه‌ها، آموزش و فرهنگ سیاست‌ها و دیگر عوامل اجتماعی بروز می‌کند. برخی نظریه‌پردازان از گفتمان به‌عنوان وسیله‌ی قدرت برای تعیین آنچه که شایسته‌ی قبول یا رد جامعه قرار می‌گیرد، یاد می‌کنند. انتقال قدرت، کنترل اجتماعی و شکل‌دهی به نگرش‌ها و اعتقادهای از طریق گفتمان انجام می‌شود.

تحلیل گفتمان به بررسی نقش‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی گفتمان در جوامع مختلف می‌پردازد. این تحلیل می‌تواند در معرفی دیدگاه‌های جدید و تغییر نگرش‌ها مؤثر باشد. هدف تحلیل گفتمان درک و تبیین ساختار و اجزای مختلف یک گفتمان و نحوه‌ی تأثیرگذاری آن بر مخاطبان است. این تحلیل ممکن است شامل بررسی مفاهیم، زبان، منطق، واژگان، مواضع و حتی سبک نگارش یا روش‌های بیان باشد. هدف اصلی این تحلیل درک عمیق‌تر و دقیق‌تر موضوع و ایده‌های مطرح‌شده در گفتمان و روابط بین آن‌هاست.

فراگفتمان تقریباً رویکرد جدیدی است که به شیوه‌هایی اشاره دارد که نویسندگان و گویندگان خود را در نوشته‌ها و گفتارشان برای تعامل با مخاطبان برجسته می‌کنند. این مفهوم بر مبنای این دیدگاه شکل گرفته است که گفتار یا نوشتار، تعهدی اجتماعی است (رک. همان: ۱۴۴). فراگفتمان واژه‌ی عامی است که برای نامیدن ابزارهای فرازبانی برای تعامل در گفتمان به کار گرفته می‌شود (همان: ۳۷)؛ بنابراین هدف آن اطلاع‌رسانی به مخاطب و هدایت آن‌هاست (رک. Crismore, 1989: 280).

نظریه‌های مختلفی برای فراگفتمان بیان شده است. از جمله‌ی این نظریه‌ها، نظریه‌ی فراگفتمانی هایلند (2005) است. در این نظریه دو بعد با نام‌های بعد تبادلی و تعاملی ارائه شده است که هر یک از آن‌ها دارای نشانگرهای متعددی است. در حوزه‌ی گفتمان، می‌توان انواع آثار مکتوب، از جمله مجله‌ها و به‌ویژه مجله‌های کودک و نوجوان را تحلیل فراگفتمانی کرد، زیرا یکی از مسائلی که امروزه باید به آن توجه ویژه‌ای داشت، برطرف کردن نیازهای روحی کودکان و نوجوانان است به‌طوری که رشد فکری، شخصیتی و اجتماعی آن‌ها در گرو رفع این نیازها است.

نظریه‌ی فراگفتمان هایلند یکی از مدل‌های برجسته در تحلیل گفتمان است که برای شناسایی و طبقه‌بندی نشانگرهای متنی طراحی شده است. این نظریه با تمرکز بر دو بعد تعاملی و تبادلی نشانگرهای فراگفتمانی، ابزار قدرتمندی برای بررسی چگونگی سازمان‌دهی اطلاعات و تعامل نویسنده با مخاطب فراهم می‌کند. با این حال این نظریه در درجه‌ی اول بر اساس معیارهای گفتمانی زبان‌های اروپایی (مانند ساختارهای خطی، استفاده از نشانگرهای صریح و الگوهای تعاملی خاص) توسعه یافته است. از دیگر سو

زبان عربی به‌عنوان زبانی اشتقاقی با نظام صرفی و نحوی پیچیده، ویژگی‌های متمایزی دارد که ممکن است با معیارهای نظریه‌ی هایلند کاملاً هم‌خوانی نداشته باشد. به‌عنوان مثال در زبان عربی بسیاری از معانی از طریق تغییرهای صرفی (مانند الگوهای فعلی و اسمی) منتقل می‌شوند، درحالی‌که در زبان‌های اروپایی، نشانگرهای فراگفتمانی بیشتر به‌صورت کلمه‌ها یا عبارت‌های مستقل ظاهر می‌شوند. این تفاوت ممکن است بر شناسایی و طبقه‌بندی نشانگرهای تبدلی تأثیر بگذارد. سنت بلاغی عربی که ریشه در مفاهیم ایجاز، استعاره و مجاز دارد، برخلاف صراحت رایج در زبان‌های اروپایی، ممکن است نشانگرهای فراگفتمانی را به‌صورت ضمنی یا در قالب ساختارهای بلاغی (مانند توازن و تقابل) ارائه دهد. همچنین در متون عربی، به‌ویژه در متون ادبی و رسانه‌ای مانند مجله‌ی *الحسینی‌الصغیر*، سازمان‌دهی اطلاعات ممکن است به‌جای الگوهای خطی از ساختارهای چرخشی یا تکراری استفاده کند که با چارچوب‌های مدنظر هایلند تفاوت دارد. با توجه به این تفاوت‌ها، تطبیق نظریه‌ی هایلند با متون عربی نیازمند بررسی دقیق و انطباق معیارهای نظری با ویژگی‌های زبانی و فرهنگی زبان عربی است. این پژوهش تلاش کرده است تا با در نظر گرفتن این چالش‌ها، چارچوب هایلند را به‌گونه‌ای به‌کاربرد که ویژگی‌های خاص زبان عربی، به‌ویژه در متون کودکان درخور توجه قرار گیرد.

از آنجایی که در مجله‌های کودک و نوجوان در راستای اهداف تربیتی و آموزشی، ارتباط میان نویسندگان و خوانندگان به‌عنوان اصلی‌ترین هدف تلقی می‌شود، بررسی مقوله‌ی فراگفتمان مجله‌های تخصصی کودک و نوجوان اهمیت به‌سزایی دارد. مجله‌ها به‌عنوان یکی از موضوع‌ها و دسته‌بندی‌های حوزه‌ی رسانه نقش مهمی در تربیت کودکان ایفا می‌کنند و اطلاعات گوناگون و متنوعی را به مخاطبان خود ارائه می‌دهند و نقش بسیاری در شکل‌دهی شخصیت فردی و اجتماعی کودکان و نوجوانان دارند. از آنجاکه در زمینه‌ی بررسی بعد تبدلی فراگفتمان در مجله‌ی *الحسینی‌الصغیر* بر اساس انگاره‌ی هایلند، تاکنون پژوهش مستقلی صورت نگرفته است. این مهم ضرورت انجام چنین تحقیقی را اقتضا می‌کند.

در اهمیت استفاده از انگاره‌ی هایلند در تحلیل متون عربی کودک باید به این نکته اشاره کرد که مفاهیمی مانند دلالت حروف عطف و حروف معانی در سنت بلاغت و نحو عربی به‌طور گسترده بررسی شده‌اند و ممکن است برای مخاطب عرب‌زبان پیش‌پاافتاده به نظر برسد. با این حال، استفاده از انگاره‌ی هایلند در این پژوهش به‌منظور ارائه‌ی چارچوبی نظام‌مند و مدرن برای تحلیل این عناصر در متون معاصر به‌ویژه متون تولیدشده برای کودکان توجیه‌پذیر است. همچنین سنت بلاغت و نحو عربی بیشتر بر تحلیل ساختاری و معنایی عناصر زبانی (مانند حروف عطف و معانی) در متون کلاسیک یا ادبی متمرکز بوده است. در مقابل، انگاره‌ی هایلند رویکردی گفتمانی ارائه می‌دهد که بر تعامل نویسنده و مخاطب در فرایند ارتباط تمرکز دارد. این چارچوب، عناصر زبانی را نه صرفاً از منظر ساختاری، بلکه از منظر کارکرد آن‌ها در سازمان‌دهی گفتمان و هدایت مخاطب بررسی می‌کند. در متون کودک که مخاطبان آن توانایی محدودی در پردازش اطلاعات پیچیده دارند، این کارکرد تعاملی اهمیت دوچندانی پیدا می‌کند. تحلیل متون مجله‌ی *الحسینی‌الصغیر* با استفاده از انگاره‌ی هایلند، امکان بررسی دقیق‌تر چگونگی استفاده از نشانگرهای فراگفتمان تبدلی (مانند گزاره‌های اضافه‌ای، انتقالی یا چارچوب‌سازه‌ها) را برای ساده‌سازی مفاهیم، افزایش انسجام متن و هدایت مخاطب کودک به سمت تفسیر مدنظر فراهم می‌کند. این رویکرد، برخلاف مطالعه‌های سنتی بلاغت عربی، به‌طور خاص به نیازهای شناختی و عاطفی مخاطب کودک توجه دارد و از این‌رو، ارزش افزوده‌ای به تحلیل متون عربی در حوزه‌ی ادبیات کودک می‌افزاید.

هدف اصلی این پژوهش بررسی نشانگرهای گزاره‌ها و چارچوب‌سازه‌ها بعد فراگفتمان تبدلی انگاره‌ی هایلند و میزان موفقیت مجله‌ی *الحسینی‌الصغیر* در ایجاد ارتباط میان مخاطبان و نویسندگان مجله‌ی *الحسینی‌الصغیر* است. لازم به توضیح است که معیار انتخاب چهل شماره از مجله‌ی *الحسینی‌الصغیر* بر اساس نمونه‌گیری نظام‌مند و با در نظر گرفتن نمایندگی آماری از کل آثار منتشرشده‌ی این مجله بوده است. شماره‌های انتخاب‌شده از سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ بوده است تا بتواند تغییرهای احتمالی در سبک نگارش یا تحول فراگفتمانی را پوشش دهد. معیار انتخاب بدین شکل بود که از هر سال هشت شماره به‌صورت تصادفی (با استفاده

از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی ساده) انتخاب شد تا از سوگیری احتمالی جلوگیری شود. این رویکرد تضمین می‌کند که نمونه‌ها از نظر محتوایی و سبکی، انعکاسی از کل جامعه‌ی آماری باشد. شماره‌های انتخابی شامل تمامی بخش‌های ثابت مجله (داستان‌ها، مقاله‌های آموزشی، سرگرمی‌های تعاملی و...) بود تا ابعاد مختلف فراگفتمان تبادلی در ژانرهای متفاوت بررسی شود. حجم نمونه نیز (چهل شماره) با توجه به اشباع نظری داده‌ها و نیز امکان تحلیل عمیق نشانگرهای زبانی تعیین شد. این تعداد به‌حدی است که بتوان الگوهای تکرارشونده را استخراج کرد، بدون آنکه با حجم انبوه داده‌ها دقت تحلیل کاهش یابد.

نویسندگان مقاله‌ی حاضر درصدد هستند تا به بررسی نشانگرهای گزاره‌ها و چارچوب سازه‌های فراگفتمان تبادلی در مجله‌های *الحسینی‌الصغیر* که مجله‌ای برای کودکان و نوجوانان است بپردازند و از این رهگذر به سؤال‌های زیر پاسخ دهند:

- تا چه حد نشانگرهای گزاره‌ها و چارچوب سازه‌ها از فراگفتمان تبادلی طبق انگاره‌ی هایلند در مجله‌ی *الحسینی‌الصغیر* توجه‌ی نویسندگان این مجله را جلب کرده است؟
- بر اساس انگاره‌ی هایلند کدام نشانگر از میان مقوله‌های گزاره‌ها و چارچوب سازه‌های بعد فراگفتمان تبادلی در مجله‌ی *الحسینی‌الصغیر* برجسته‌تر است؟

۲. پیشینه‌ی پژوهش

از جمله پژوهش‌هایی که در زمینه‌ی فراگفتمان‌ها در متون مختلف انجام گرفته است می‌توان به نمونه‌های زیر اشاره کرد:

شیرزاد (۱۳۸۷) در پایان‌نامه‌ی خود با عنوان *بررسی تأثیر آموزش صریح نشانه‌های فراگفتمانی بر عملکرد نوشتاری فراگیران زبان خارجی* به این نتیجه رسیده است که آموزش به‌کارگیری عناصر فراگفتمانی سبب پیشرفت توانایی و مهارت نوشتاری دانشجویان زبان انگلیسی شده است و دانشجویانی با مهارت زبانی سطح متوسط نسبت به دو سطح مبتدی و پیشرفته، پیشرفت چشمگیری داشته‌اند.

محمدعلی نژاد (۱۳۸۹)، در پایان‌نامه‌ی خود با عنوان *بلاغت مقابله‌ای و بررسی فراگفتمان در انشاهای توصیفی فارسی‌زبانان و فارسی‌آموزان عرب* به این نتیجه رسیده است که این دو گروه در انشاهای خود از همه‌ی نشانگرهای فراگفتمان‌ها به جز ارجاع‌های درون‌متنی استفاده کرده‌اند. همچنین تنوع نشانگرهای مختلف فراگفتمان در انشاهای توصیفی فارسی‌زبانان بیشتر است که باعث پیوستگی و جذابیت نوشته‌های آنان شده است.

قلی‌فامیان و کارگر (۱۳۹۲) در مقاله‌ی «تحلیل مقالات نقد کتاب‌های زبان‌شناسی ایران براساس الگوی فراگفتمان هایلند» به این نتیجه رسیده‌اند که فراوانی نگرش‌نماهای منفی از سایر متغیرهای کلامی در کل پیکره‌ی تحقیق شده بیشتر است و نگرش‌نماهای منفی و یقین‌نماها در نقدهای منتقدان مرد دو برابر منتقدان زن است.

عبدی و محمدی (۱۳۹۲) در مقاله‌ی «تأثیر وجود شاخص‌های فراگفتمانی بر درک مطلب خواندن انگلیسی دانش‌آموزان دبیرستانی» به این نتیجه رسیده‌اند که عملکرد دانش‌آموزان در متن دارای فراگفتمان بهتر بوده است و نیز در مقایسه‌ی گروه با آگاهی بالا و پایین از فراگفتمان، گروه با آگاهی بیشتر به‌طور معنی‌داری عملکرد بهتری در آزمون درک مطلب داشتند.

عبدالله‌زاده و میرزاده (۱۳۹۶) در مقاله‌ی «بررسی کتاب *فی‌الأدب العباسی، الرویه و الفن* اثر عزالدین اسماعیل باتکیه بر الگوی فراگفتمانی هایلند» به این نتیجه رسیده‌اند که مقوله‌های زبانی در کتاب گفته‌شده از درصد بالایی برخوردار است.

سلطانی و شکرپور (۱۴۰۰) در مقاله‌ی «وضعیت استفاده از نشانگرهای فراگفتمان در مقالات پزشکی ایران: مطالعه‌ی تطبیقی» به این نتایج دست یافته‌اند که میانگین کاربرد نشانگرهای فراگفتمان در میان نویسندگان ایرانی ۵/۴۰ و غیرایرانی ۵/۷۸ بوده است؛ بنابراین تفاوت معنی‌داری میان نویسندگان ایرانی و غیرایرانی در استفاده از راهبردهای فراگفتمان تبادلی و تعاملی یافت نمی‌شود.

در سطح بین‌المللی، پژوهش‌های متعددی بر کاربرد فراگفتمان در رسانه‌های مختلف و نقش آن در آموزش و تعامل با مخاطبان جوان تأکید کرده‌اند. به‌عنوان نمونه کواس^۱ (۲۰۱۵) در مطالعه‌ی تطبیقی به این نتیجه دست یافت که نویسندگان مقاله‌های علمی در مقایسه با رساله‌های دکتری از نشانگرهای فراگفتمانی بیشتری در بخش مقدمه استفاده می‌کنند، به‌ویژه در ارجاع به پیشینه‌ی پژوهش. این یافته‌ها حاکی از نقش پررنگ‌تر فراگفتمان در متون دانشگاهی منتشرشده نسبت به نسخه‌های اولیه‌ی تحقیق‌ها است. در حوزه‌ی مطالعه‌های میان‌رشته‌ای، فراگفتمان جایگاهی ویژه دارد. بروس^۲ (۲۰۱۰) با به‌کارگیری پیکره‌های زبانی تفاوت‌های معناداری را بین مقاله‌های علوم اجتماعی و انگلیسی در کاربرد فراگفتمان شناسایی کرد که نشان‌دهنده‌ی تمایز ژانری در اهداف بیانی و منابع متنی بود. همچنین هایلند (۲۰۱۰) در تحلیل متون میان‌رشته‌ای به راهبردهای متقاعدسازی و تفاوت‌های اجتماعی بیانی در نگارش دانشجویان تحصیلات تکمیلی پرداخت و تأکید کرد که فراگفتمان نقشی کلیدی در هدایت ادراک خواننده ایفا می‌کند. فراگفتمان تنها محدود به حوزه‌ی دانشگاهی نیست، بلکه در ارتباط‌های حرفه‌ای و رسانه‌های خبری نیز کاربردهای گسترده‌ای دارد. ورگارو^۳ (۲۰۰۵) در پژوهشی میان‌فرهنگی، شیوه‌های استفاده از فراگفتمان را در نامه‌های اطلاع‌رسانی ایتالیایی و انگلیسی مقایسه کرد و نشان داد که این ابزار زبانی چگونه برای جلب مشارکت مخاطب به‌کار می‌رود. همچنین پیرز^۴ (۲۰۱۴) با بررسی وب‌سایت‌های شرکت‌های اسباب‌بازی آمریکایی و اسپانیایی، تفاوت‌های فرهنگی در به‌کارگیری فراگفتمان تعاملی را آشکار ساخت. در مطالعه‌های رسانه‌ای تمرکز اصلی بر روزنامه‌نگاری بوده است. لو^۵ (۲۰۰۴) دریافت که سرمقاله‌نویسان روزنامه‌ی لوموند^۶ از شواهد گفتمانی، ضمایر شخصی و ارتباطی استفاده می‌کنند تا خود را به‌عنوان نماینده‌ی افکار عمومی و روشنفکران مستقل در سنت فکری فرانسه معرفی کنند. از سوی دیگر، چیمسایتنگ^۷ (۲۰۱۳) بر سازماندهی استراتژیک متون رساله‌ها تأکید کرد و نشان داد که نویسندگان چگونه با گزینش‌های فراگفتمانی رضایت خواننده و هویت نویسندگی خود را شکل می‌دهند. رویکرد مقایسه‌ای نیز در تحلیل‌های فراگفتمانی پرکاربرد بوده است. دافوز-میلنی^۸ (۲۰۰۸) نشان داد که فراگفتمان چگونه در شکل‌گیری گفتمان ترغیبی در ستون‌های نظری روزنامه‌ی تایمز نقش دارد. یائو^۹ (۲۰۱۲) نیز با بررسی گزارش‌های خبری در انگلیس و چین، وجوه تشابه و تفاوت کاربرد فراگفتمان را در این دو فرهنگ رسانه‌ای مشخص کرد. در همین راستا، فو^{۱۰} و هایلند (۲۰۱۴) با تحلیل دویست متن علمی و نظری، تنوع کاربرد فراگفتمان در ژانرهای مختلف را بررسی کردند و دریافتند که نویسندگان از این ابزار برای سازماندهی تعامل با خواننده و تقویت ویژگی‌های بیانی خود بهره می‌برند.

۳. روش پژوهش

این پژوهش با هدف بررسی نشانگرهای فراگفتمان تبدیلی (گزاره‌ها و چارچوب‌سازها) در مجله‌ی *الحسینی الصغیر* بر اساس انگاره‌ی هایلند (۲۰۰۵) انجام شده است. پژوهش حاضر از نوع کیفی با رویکرد توصیفی تحلیلی است و داده‌ها از چهل شماره‌ی متوالی این مجله (منتشرشده بین سال‌های ۲۰۱۷-۲۰۲۰م) گردآوری شده‌اند. جامعه‌ی پژوهش شامل تمامی شماره‌های منتشرشده‌ی مجله‌ی *الحسینی الصغیر* تا زمان انجام پژوهش است. نمونه‌ی پژوهش به‌صورت هدفمند انتخاب شده است و شامل چهل شماره از

1. Quas

2. Bruce

3. Vergaro

4. Piers

5. Low

6. Lomond

7. Chimsaiteng

8. Daffoz-Milney

9. Yao

10. Fu

این مجله است که به دلیل پوشش متنوع موضوع و محتوای مناسب برای گروه سنی کودک و نوجوان انتخاب شدند. معیار انتخاب شماره‌ها شامل: تنوع محتوایی (مقاله‌های آموزشی، داستان‌ها و مطالب تربیتی) و دسترسی‌پذیری بوده است. داده‌ها از طریق تحلیل محتوای متون منتشرشده در چهار شماره‌ی مجله گردآوری شدند. برای شناسایی نشانگرهای فراگفتمان تبادلی، چارچوب نظری هایلند (۲۰۰۵) به‌عنوان مبنای تحلیل استفاده شد. این چارچوب شامل دو دسته‌ی اصلی نشانگرهای فراگفتمان تبادلی یعنی گزاره‌ها (مانند گزاره‌های اضافه‌ای، انتقالی و نتیجه‌گیری) و چارچوب سازه‌ها (مانند نشانه‌های ساختاری و ارجاع‌های متنی) است. متون مجله به‌صورت دستی، بررسی و نشانگرهای مرتبط استخراج شدند. مراحل اجرای پژوهش بدین‌گونه است که ابتدا سؤال‌های پژوهش بر اساس اهداف مطالعه (شناسایی و تحلیل بسامد و نقش نشانگرهای فراگفتمان تبادلی) تدوین شدند. سپس متون چهار شماره‌ی مجله به‌صورت نظام‌مند بررسی و بخش‌هایی که حاوی نشانگرهای فراگفتمان تبادلی بودند، کدگذاری شدند. داده‌های استخراج‌شده در جدول‌هایی بر اساس دسته‌بندی‌های انگاره‌ی هایلند (گزاره‌ها و چارچوب سازه‌ها) سازمان‌دهی و بسامد هر نشانگر محاسبه شد. تحلیل کیفی با استفاده از روش توصیفی تحلیلی برای بررسی نقش و کارکرد این نشانگرها در انسجام متن و هدایت مخاطب انجام شد. نتایج حاصل از تحلیل باتکیه بر چارچوب نظری هایلند تفسیر و با اهداف آموزشی و تربیتی مجله مقایسه شدند. برای اطمینان از روایی تحلیل، چارچوب هایلند به‌عنوان مدلی معتبر و شناخته‌شده در تحلیل فراگفتمان استفاده شد. همچنین فرایند کدگذاری و دسته‌بندی داده‌ها را دو پژوهشگر به‌صورت مستقل انجام دادند و توافق بین کدگذار (با استفاده از ضریب کاپا یا روش مشابه) بررسی کردند تا پایایی تحلیل تضمین شود. هرگونه اختلاف در کدگذاری از طریق بحث و اجماع رفع شد.

۴. فراگفتمان تبادلی

فراگفتمان تبادلی مشتمل بر آگاهی نویسنده از خواننده، اهداف نویسنده، ساماندهی متن با هدف رضایت‌مندی خواننده از متن و راهنمایی او است (رک. طیرانی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۸۱). این نوع فراگفتمان با راهنمایی خواننده به او کمک می‌کند تا متوجه پیام اصلی متن شود (رک. محمدعلی‌نژاد، ۱۳۸۹: ۱۰۰). هر نویسنده برای بیان اهداف و موضوع‌های مدنظر خود از ابزاری بهره می‌گیرد که تعدادی از آن‌ها در دسته‌ی راهبردهای فراگفتمان تبادلی قرار می‌گیرند و نویسنده از آن‌ها برای بیان مقصود استفاده و سعی کرده است تا خواننده را در متن راهنمایی کند. این نشانگرها بیشتر تبیین‌کننده‌ی روش‌هایی هستند که برای ساماندهی گفتمان و بازتاب سنجش نویسنده که شامل فهم متن، جهت‌دادن به تفسیرها، تعیین حدود آن و همچنین حدس‌هایی درباره‌ی میزان دانش خواننده است، به‌کار گرفته می‌شود (رک. یزدانی، ۱۳۹۲: ۲۷). این نشانگرها برای ساماندهی معلومات و داده‌ها به‌کار گرفته می‌شوند تا مخاطب یا خواننده‌ی متن را به صورت انسجام‌یافته بیابد و قانع شود (رک. محمدعلی‌نژاد، ۱۳۸۹: ۱۰۰). فراگفتمان تبادلی شامل پنج زیرمجموعه‌ی گزاره‌ها، چارچوب سازه‌ها، نقش‌نماهای درون‌متنی، گواه‌نماها و ابهام‌زداها است که در این پژوهش به نشانگرهای گزاره‌ها و چارچوب سازه‌ها پرداخته می‌شود:

جدول شماره‌ی ۱. مدل فراگفتمان تبادلی انگاره‌ی هایلند (۲۰۰۵: ۴۹)

نشانه	کاربرد	مثال
تبادلی	راهنمایی خواننده در خواندن متن	
گزاره‌ها	جمله‌ها را به هم ربط می‌دهند.	بنابراین، افزون‌بر و ...
چارچوب‌سازها	به مراحل و افعال گفتمانی اشاره دارند.	در نتیجه، در نهایت و ...

ارجاع‌های درون‌متنی	به اطلاعات ارائه‌شده در قسمت‌های دیگر متن اشاره دارند.	باتوجه به جدول ۳، در بخش ۲ و ...
گواه‌نماها	به اطلاعات ارائه‌شده در متون دیگر اشاره دارند.	طبق نظر، به گفته‌ی و ...
تأویل رمزها	توضیح بیشتری ارائه می‌دهند.	به عبارت دیگر، یعنی و ...

۴. ۱. گزاره‌ها

گزاره‌ها یکی از نشانگرهای فراگفتمانی هستند که به نویسنده برای ایجاد پیوند میان مطالب و نیز به ایجاد ارتباط بین مطالب و مفاهیم مدنظر نویسنده کمک می‌کنند؛ همچنین باعث می‌شوند تا خواننده بتواند ارتباط‌های فراگیر گفتمانی را تفسیر کند و متوجه ارتباط میان مطالب و معانی آن‌ها شود. گزاره‌ها پرکننده‌ی فاصله‌ی بین متن و معنا هستند و ارتباط بین معنا و متن ایجاد می‌کنند؛ که این ارتباط‌های درون‌متنی به خواننده در درک بهتر مطالب کمک می‌کند. گزاره‌ها در سه دسته طبقه‌بندی می‌شوند: گزاره‌های اضافه‌ای، گزاره‌های مقایسه‌ای و گزاره‌های نتیجه‌ای.

۴. ۱. ۱. گزاره‌ی اضافه‌ای

این نوع گزاره، عنصری را به موضوع اضافه می‌کند که این افزودن با حروف ربط و عبارت‌های قیدی است. این حروف ربط و عبارت‌های قیدی معنای مستقلی ندارند و فقط برای ایجاد پیوند میان عبارت‌ها یا جمله‌ها با یکدیگر به کار می‌روند و بدین‌گونه آن‌ها را هم‌پایه کرده است و به یکدیگر مرتبط ساخته است. آنچه از این هم‌پایگی و ارتباط حاصل می‌شود منسجم‌شدن متن است که این انسجام باعث همبستگی خطی مطالب می‌شود. هرچند عملکرد این همبستگی‌های خطی مطالب در تمام متن یکنواخت و هم‌ارزش است؛ اما همه آن‌ها در متن آشکارکننده‌ی معناها و دلالت‌ها هستند و به خواننده در درک بهتر موضوع کمک می‌کنند. از پرکاربردترین حروف در زبان عربی حرف «واو» است که دارای معناها و انواع مختلفی است. «واو» به‌عنوان حرف عطف تأثیری در جمله، اعراب و معنای آن ندارد و فقط معنی «و» می‌دهد و برای جمع‌کردن بین دو متعاطف به کار می‌رود (رک. جیگاره و اجدادی، ۱۳۹۴: ۹۲). «واو» عطف باعث می‌شود تا چند اسم، فعل و جمله با یکدیگر پیوند بخورند و دارای یک ارزش و هم‌پایه شوند و بخش دوم وابسته‌ی بخش اول باشد (رک. تقی‌پور، ۱۳۹۵: ۲۳).

«هذه القلعة بكونها واحدة من أهم قلاع القرون الوسطى المحفوظة في العالم واسمها القديم حصن الأكراد و معناها معقل الأكراد الذين سكنوا القلعة سابقا» (الحسینی‌الصغیر، ۲۰۲۰/۱۳۶: ۶).

در این مثال، «واو» به‌عنوان یک نشانگر فراگفتمان تبدالی از نوع گزاره‌ی اضافه‌ای عمل می‌کند. این حرف دو جمله‌ی «اسمها القديم حصن الأكراد» و «معناها معقل الأكراد الذين سكنوا القلعة سابقا» را به جمله‌ی اصلی «هذه القلعة بكونها واحدة...» متصل کرده است و اطلاعات تکمیلی را به‌صورت هم‌پایه ارائه می‌دهد. از نگاه هایلند، استفاده از گزاره‌های اضافه‌ای مانند «واو» در این بافت، انسجام متنی را تقویت می‌کند، زیرا اطلاعات جدید را به‌صورت تدریجی و منظم به خواننده ارائه می‌دهد و از پراکندگی مفهومی جلوگیری می‌کند. این ویژگی به‌ویژه در متون کودکان، مانند مجله‌ی الحسینی‌الصغیر اهمیت دارد، زیرا مخاطب کودک و نوجوان نیازمند ساختارهای متنی ساده و منسجم هستند تا مفاهیم پیچیده را به‌راحتی درک کنند. در اینجا «واو» نه تنها جمله‌ها را به‌لحاظ ساختاری پیوند می‌دهد، بلکه با ایجاد یک جریان منطقی به خواننده کمک می‌کند تا ارتباط میان نام تاریخی قلعه، معنای آن و زمینه‌ی فرهنگی‌اش را بهتر درک کند. بنابراین «واو» به‌عنوان یک ابزار فراگفتمانی، نقش کلیدی در هدایت مخاطب و ارتقای وضوح متن ایفا می‌کند.

«أخذت النحلة تطير في أرجاء الغابة لتحصل على رحيق فوقفت عند أزهار الورد الجميلة» (الحسینی‌الصغیر، ۲۰۱۹/۱۳۲: ۴۷).

در این مثال جمله‌ی «وقفت عند أزهار الورد الجميلة»، او در کنار گل‌های سرخ زیبا ایستاد، بر جمله‌ی «أخذت النحلة تطير في أرجاء الغابة لتحصل على رحيق»، زنبور برای گرفتن شهد در اطراف جنگل پرواز می‌کرد، عطف شده است. معطوف جمله است و این عطف با «فاء» صورت گرفته است که معنای سببیت نیز می‌دهد؛ یعنی گرفتن شهد سبب توقف زنبور در کنار گل‌های سرخ شده است؛ بنابراین «فاء» دو جمله را به همدیگر ربط می‌دهد.

در این جمله، بخش دوم «وقفت عند أزهار الورد الجميلة»، یعنی «او در کنار گل‌های سرخ زیبا ایستاد» به بخش اول «أخذت النحلة تطير في أرجاء الغابة لتحصل على رحيق»، یعنی «زنبور برای گرفتن شهد در اطراف جنگل پرواز می‌کرد» عطف شده است. بررسی دقیق نشان می‌دهد که در این مثال، حرف «فاء» به کار رفته است. «فاء» در اینجا نه تنها نقش عطف را ایفا می‌کند، بلکه به عنوان یک گزاره‌ی اضافه‌ای در چارچوب هایلند عمل می‌کند. این نشانگر، رابطه‌ی سببی و منطقی میان دو جمله را مشخص می‌کند و بیان می‌دارد که پرواز زنبور برای یافتن شهد (بخش اول) به توقف او در کنار گل‌های سرخ (بخش دوم) منجر شده است. از منظر فراگفتمان تبادل‌ی، استفاده از «فاء» در این متن به مخاطبان کودک کمک می‌کند تا ارتباط منطقی و توالی رویدادها را درک کنند. این نشانگر گزاره‌ای، با ساده‌سازی ساختار روایی و روشن کردن رابطه‌ی علت و معلولی، به انسجام متن کمک می‌کند و خوانندگان جوان را به سمت تفسیر مدنظر نویسنده هدایت می‌کند. این خاصیت به‌ویژه در متون آموزشی مجله‌ی *الحسینی‌الصغیر* اهمیت دارد، زیرا کودکان نیازمند نشانه‌های زبانی واضح برای درک روابط میان ایده‌ها و دنبال کردن داستان هستند.

«يجب علينا الاعتذار و مسامحة الآخرين على أي خطأ سواء أكان على المستوى العائلي أم بين الأصدقاء» (*الحسینی‌الصغیر*، ۱۴۲/۲۰۲۰: ۲).

نویسنده از «أم» متصله برای ارتباط بین عبارت‌ها استفاده کرده است. «أم» بعد از همزه‌ی تسویه آورده شده است و «بین الأصدقاء» از لحاظ معنایی به‌طور کامل با «المستوى العائلي» در ارتباط است و نمی‌توان آن‌ها را از همدیگر جدا ساخت. بنابراین نویسنده با استفاده از این ادات اضافه‌ای میان جمله‌ها ارتباط و پیوند برقرار کرده است و اطلاعات را هدفمند به مخاطب ارائه داده است تا خواننده مطلب را بهتر درک کند.

«ولا تجمع من المال فلا تدرى لمن تجمع / ولا تدرى أفي أرضك أم في غيرها تُصرع؟» (*الحسینی‌الصغیر*، ۱۳۳/۲۰۲۰: ۲۹).

در این مثال «أم» بعد از همزه‌ی استفهام به‌کار برده شده است. به‌طوری که «في غيرها» از لحاظ معنا با «في أرضك» کاملاً در ارتباط است و جدا کردن آن دو از یکدیگر امکان ندارد. در واقع نویسنده با به‌کارگیری «أم» متصله بعد از همزه‌ی استفهام سعی دارد تا تفسیر خواننده را آن گونه که مدنظر اوست هدایت کند.

در زبان عربی، مختصرترین جمله‌ها، یعنی جمله‌های ساده، قطعاً از دو رکن که مسند و مسندالیه هستند تشکیل شده‌اند؛ به تعبیری، اگر جمله فعلیه باشد حداقل از فعل و فاعل یا فعل و نائب فاعل تشکیل شده است و اگر جمله اسمیه باشد چه ناسخ و چه غیرناسخ، حداقل متشکل از مبتدا و خبر است؛ اما نویسنده یا گوینده برای بیان مقصود خود فقط از مسند و مسندالیه استفاده نمی‌کند بلکه برای رساندن مفهوم و بیان دقیق آن از عناصر دیگری نیز استفاده می‌کند؛ چون بدون به‌کارگیری از این عناصر، جمله‌ی ساده، کلی و نامفهوم است. بنابراین برای برطرف کردن مشکل نامفهوم، ساده و کلی بودن باید جمله را گسترده و مقید ساخت (رک. اسماعیلی، ۱۳۹۵: ۲).

«ولادة أخيه العباس (عليه السلام) في هذا الشهر وكذا ولادة الإمام زين العابدين والإمام علي أكبر (عليهما السلام) فضلا عن ولادة منقذ البشرية الإمام المهدي صلوات الله عليهم أجمعين» (*الحسینی‌الصغیر*، ۱۳۲/۲۰۲۰: ۳۴).

در این مثال نویسنده بیان می‌کند که ولادت حضرت عباس (علیه السلام) در ماه شعبان است و در ادامه با واژه‌ی «وكذا» بر ادامه‌ی جمله می‌افزاید که ولادت امام زین‌العابدین و علی‌اکبر نیز در ماه شعبان است و با قید «فضلا عن» نیز بیان می‌کند که ولادت امام

مهدی صلوات‌الله‌علیهم‌أجمعین در این ماه است؛ بنابراین نویسنده با استفاده از دو قید «و کذا» و «فضلاً عن» در این مثال افزون‌بر اینکه مطلبی را به گزاره‌های قبل افزوده است سعی می‌کند تا میان گزاره‌ها انسجام به‌وجود آورد و خواننده را به خواندن ادامه‌ی مطالب که درباره‌ی ولادت امام حسین (علیه‌السلام) است، ترغیب کند.

«لقد تضمن المعرض بالإضافة إلى عرض مجله‌ی الحسینی الصغیر و مجموعة مختلفة من الإصدارات تم عرض مجموعة من الوسائل التعليمية التي، تريد من وعی و فکر الأطفال» (الحسینی الصغیر، ۱۲۶/۲۰۱۹: ۳۵).

در این مثال نویسنده با کاربرد قید «بالإضافة إلى» بیان می‌کند که در نمایشگاه افزون‌بر نمایش مجله‌ی الحسینی الصغیر و نشریه‌های مختلف، گروهی از وسایل کمک‌آموزشی نیز به نمایش گذاشته شده است و در ادامه با استفاده از اسم موصول «التي» میان جمله‌ی «تريد من وعی و فکر الأطفال» با جمله‌های «لقد تضمن المعرض...» و «تم عرض مجموعة من الوسائل التعليمية» ارتباط برقرار کند تا معنای آن را کامل و تمام کند؛ بنابراین نویسنده افزون‌بر افزودن مطلب و ایجاد ارتباط منطقی بین جمله‌ها سعی می‌کند تا مطالب متن را منسجم کند و سبب ترغیب خواننده به ادامه‌ی مطالب شود.

آنچه ذکر آن اهمیت دارد این است که گزاره‌ها در فراگفتمان باید به دقت در متن بررسی شوند؛ زیرا در برخی نمونه‌ها حرف ربط «واو» جزء نشانگرهای فراگفتمان به حساب نمی‌آید (رک. محمدعلی نژاد، ۱۳۸۹: ۱۰۲) مانند:

«زار قیب ریاض محبوباً وأصدقاءه فی المدرسة» (الحسینی الصغیر، ۱۲۱/۲۰۱۹: ۴).

«أريد من کل رفاقنا وقادة أفواجاً أن تجتمع فی خيمة الموكب» (الحسینی الصغیر، ۱۲۶/۲۰۱۹: ۲۶).

در دو مثال بالا «واو» به‌عنوان نشانگر فراگفتمان به حساب نمی‌آید، چون گزاره‌ها زمانی که بین دو بند اصلی ارتباط برقرار نمایند، فراگفتمان به حساب می‌آیند اما در این مثال‌ها «واو» بین دو کلمه‌ی «محبوباً» و «أصدقاءه» (در مثال اول) و میان «رفاقنا» و «قادة أفواجاً» (در مثال دوم) ارتباط برقرار کرده است و فراگفتمان محسوب نمی‌شود.

جدول شماره‌ی ۲. ادات و بسامد گزاره‌ی اضافه‌ای در مجله‌ی الحسینی الصغیر

ردیف	ادات	بسامد
۱	و	۳۶۷۹
۲	أو	۳۶۴
۳	اسم موصول (الذی، التي،...)	۲۳۶
۴	ف	۲۰۳
۵	کذلک	۶۹
۶	أم	۴۱
۷	بالإضافة إلى	۳۴
۸	أيضاً	۳۶
۹	فضلاً عن	۱۳
	جمع کل	۴۷۷۵

۴. ۱. ۲. گزاره‌های مقایسه‌ای

نوع دوم از گزاره‌ها، گزاره‌ی مقایسه‌ای است که نویسنده برای بیان تشابه و تفاوت مطالب و موضوع‌های از قیدهایی در متن استفاده می‌کند و بین دو مطلب یا موضوع، مقایسه برقرار و بیان می‌کند که آن دو مطلب یا موضوع با هم مشابه هستند یا متفاوتند. «این نوع

گزاره سبب ارتباط و پیوند میان جمله‌ها می‌شود و زمانی این ارتباط معنایی برقرار می‌شود که مفهوم یک جمله مغایر و عکس جمله قبل آن باشد» (اخلاقی، ۱۳۷۶: ۹۶). بنابراین ارتباط معنایی زمانی صورت می‌گیرد که عبارت یا جمله‌ای درباره‌ی مفهوم جمله‌های قبل در متن افزوده شود (رک. لطفی پورساعدی، ۱۳۸۵: ۱۱۴). ادوات آن در زبان عربی لکن، علی الرغم، من ناحیه‌ی آخری و غیره است البته این ادوات به سرشت هر زبانی منوط است (رک. نظری و انصاری، ۱۴۳۴: ۳۷). این ادوات عبارت‌های متن را به هم گره می‌زند و سبب به وجود آمدن شبکه‌های معنایی و پیوستگی آن‌ها می‌گردد و هدف از آن برجسته کردن برخی از ویژگی‌ها است.

«التامییح الأمريکیة لدمیا زوجان من جفون العین (أربعة جفون)، بینا التماسح العادی یملک زوج واحد» (الحسینی الصغیر، ۲۰۱۸/۱۰۶: ۲۱). نویسنده در این مثال به مقایسه‌ی بین تمساح‌های آمریکایی و تمساح‌های عادی پرداخته است و می‌گوید تمساح‌های آمریکایی دو جفت پلک دارند، درحالی‌که تمساح‌های عادی دارای یک جفت پلک هستند. نویسنده این تفاوت را با واژه‌ی «بینما» نشان داده است و همچنین باعث پیوند و ارتباط میان دو جمله‌ی «التامییح الأمريکیة لدمیا زوجان من جفون العین» و «التماسح العادی یملک زوج واحد» شده است و خواننده را در متن هدایت می‌کند.

«عُرف هذا الرجل بمعاملته السيئة لمن حوله، مع ذلك كان يعجز عن رؤية أخلاقه المعوجة» (الحسینی الصغیر، ۲۰۱۹/۱۲۰: ۳۴). در این مثال قید «مع ذلك» افزون بر پیوستگی میان دو جمله‌ی «عُرف هذا الرجل بمعاملته السيئة لمن حوله» و «كان يعجز عن رؤية أخلاقه المعوجة»، نشان‌دهنده‌ی شباهت نیز است. به طوری که بیان شده است مرد به بدرفتاری با اطرافیان خود معروف بود، باین حال اخلاق بد خود را نمی‌دید درواقع هر دو جمله از نظر مفهوم شبیه به هم و بیانگر اخلاق بد مرد هستند. «التماسح هو الحيوان الوحيد الذي يحرك فكه العلوی فقط عند تناوله الطعام بعكس الحيوانات الأخری فهی تحرك فکها السفلی» (الحسینی الصغیر، ۲۰۱۸/۱۰۶: ۲۱).

در این مثال نویسنده از واژه‌ی «بالعکس» که به معنای «برعکس» است برای بیان تفاوت میان دو جمله استفاده می‌کند و بیان می‌کند تمساح تنها حیوانی است که در هنگام غذاخوردن فقط فک بالای او حرکت می‌کند برعکس دیگر حیوان‌ها که فک پایین آن‌ها حرکت می‌کند. نویسنده با واژه‌ی «بالعکس» به مقایسه‌ی تمساح با دیگر حیوان‌ها می‌پردازد و تفاوت میان آن‌ها را بیان می‌کند. همچنین با این ادوات مقایسه‌ای بین دو جمله‌ی «التماسح هو الحيوان الوحيد الذي...» و «الحيوانات الأخری فهی تحرك فکها السفلی» پیوند و ارتباط برقرار می‌کند و سبب هدایت خواننده در متن می‌شود.

«وعلى الولد أن لا يعيّر والده بسبب نوع المهنة التي يمارسها أو ... أو عدم قدرته على التعبير والتحدّث ... وفي المقابل ينبغي على الأب أن يراعي بعض خصوصيات ولده و زمانه» (الحسینی الصغیر، ۲۰۱۸/۱۱۶: ۲۹).

در این مثال نویسنده بیان می‌کند که فرزند نباید پدر خود را به خاطر نوع حرفه یا ناتوانی در بیان و تکلم سرزنش کند و در مقابل پدر باید مقداری حریم خصوصی برای فرزند و وقت برای او در نظر بگیرد. در این مثال نویسنده با عبارت «فی المقابل» تفاوت میان وظیفه فرزند و پدر را ذکر می‌کند. این گزاره‌ی مقایسه‌ای سبب پیوند میان جمله‌ها «وعلى الولد أن لا يعيّر والده بسبب نوع المهنة التي...» و «ينبغي على الأب أن يراعي بعض...» و انسجام متن می‌شود و در پایان خواننده را در متن راهنمایی می‌کند.

جدول شماره‌ی ۳. ادوات و بسامد گزاره‌ی مقایسه‌ای در مجله‌ی الحسینی الصغیر

ردیف	ادوات	بسامد
۱	بالرغم / علی الرغم	۵۱
۲	بینما	۴۲
۳	عکس / علی العکس / بالعکس	۱۷

۴	اسم تفضیل (أصغر)	۱۵
۵	فی حین أن	۲
۶	مع ذلک	۲
۷	فی المقابل	۱
	جمع کل	۱۳۰

۴. ۱. ۳. گزاره‌های نتیجه‌ای

گزاره‌های نتیجه‌ای «برای بیان نتایج حاصل از مطالب استفاده می‌شوند. خواه این نتایج با موضوع‌های مطرح شده همسو یا مخالف باشند» (طارمی، ۱۳۹۸: ۵۴). این گونه نشانگرها در جمله‌های علی و معلولی موجود است و سبب ارتباط معنایی میان جمله‌ها و عبارت‌ها می‌شود. «این ارتباط سببی دربردارنده‌ی روابط علت، هدف، نتیجه و شرط است» (شبل محمد، ۲۰۰۷: ۱۱۲). در واقع بیانگر وجود ارتباط عقلی و منطقی بین جمله‌ها است.

«... ولادة الإمام زين العابدين و الإمام علی الأكبر فضلاً عن ولادة منقذ البشرية الإمام المهدي صلوات الله عليهم أجمعين، و لذا يُطلق علی هذا الشهر بشهر الأفرح و المسرات» (الحسینی الصغیر، ۱۳۲/۲۰۲۰: ۳۴).

نویسنده در این مثال بیان می‌کند که ولادت حضرت عباس، حضرت زین‌العابدین، حضرت علی‌اکبر و همچنین حضرت مهدی صلوات‌الله‌علیهم‌أجمعین در ماه شعبان است. او برای بیان نتیجه‌ی گزاره‌هایی که بیان کرده است، قید «لذا» را به‌کار می‌برد و بیان می‌کند به‌خاطر ولادت این بزرگان، ماه شعبان را ماه سرور و شادی نامیده‌اند. نویسنده با بیان این قید میان جمله‌ها و عبارت‌ها ارتباط برقرار کرده است تا مضمون متن برای خواننده درک‌پذیر باشد.

«وهكذا اتضحت الحقيقة للرجل الثري فقرر إليه لقمان و أحسن إليه بعد ما كان بعيداً عنه» (الحسینی الصغیر، ۱۱۷/۲۰۱۹: ۷).

نویسنده داستانی درباره‌ی لقمان حکیم و دیگر خادمه‌مانی که همراه او در باغ مرد ثروتمندی کار می‌کردند، بیان می‌کند که لقمان را به خوردن میوه‌ها متهم ساختند تا از خشم صاحب باغ در امان بمانند، در صورتی که خود چنین کرده بودند. لقمان نیز با فکر و درایت خویش بی‌گناهی خود را ثابت کرد. نویسنده نتیجه‌ی فکر و درایت لقمان را که واضح‌شدن حقیقت است با قید «هكذا» نشان می‌دهد. همچنین او برای اینکه خواننده بتواند تفسیر درستی از مطالبی که عنوان کرده است، داشته باشد و برای برقراری ارتباط میان گزاره‌ها با به‌کاربردن واژه‌ی «هكذا» جمع‌بندی و نتیجه‌ی داستان و مطالب خود را بیان می‌کند.

«وهنا علينا أحتي أن نجعل حياتنا منيرةً بحب ولاية أهل البيت (عليه السلام) لأنهم النور الذي ينجينا من الظلام» (الحسینی الصغیر، ۱۰۹/۲۰۱۸: ۲۶). در این مثال نویسنده برای برقراری ارتباط و بیان نتیجه‌ی گزاره‌های قبل «وهنا علينا أحتي أن نجعل حياتنا منيرةً بحب ولاية أهل البيت» از کلمه‌ی ربط «لأن» استفاده می‌کند تا خواننده را در درک مضمون متن یاری رساند و بیان می‌کند نتیجه‌ی عشق به ولایت اهل بیت، نجات از ظلمت و تاریکی‌هاست.

«فم بتحرك عود ثقاب واحد لكي تكون المعادلة صحيحة» (الحسینی الصغیر، ۱۲۳/۲۰۱۹: ۲۶).

نویسنده در این مثال از حرف «لكي» استفاده می‌کند که لام تعلیل و کی ناصبه است و «أن» مقدر فعل مضارع را نصب داده است. در این صورت «کی» برای تفسیر و نتیجه‌ی سخن می‌آید. نویسنده بیان می‌کند که حرکت دادن یک چوب کبریت باعث می‌شود تا معادله صحیح شود و به عبارت دیگر «لكي» تفسیر و نتیجه‌ی حرکت دادن یک چوب کبریت را نشان می‌دهد.

«أمر جنوده بالمسير ببطء حتى تدخل النمل و لا تصاب بأذى» (الحسینی الصغیر، ۱۰۷/۲۰۱۸: ۲۲).

در این مثال نیز ارتباط میان دو جمله‌ی «أمر جنوده بالمسير ببطء» و «تدخل النمل و لا تصاب بأذى» بر اساس سببیت و مسببیت است که خواننده را در متن راهنمایی می‌کند چون «حتی» حرف تعلیل است و آنچه سبب تحقق این امر (داخل شدن مورچه‌ها) شده است، دستور به آرامی حرکت کردن است.

«أشطب حروف أبيات الشعر التالية، الواردة عن أمير المؤمنين (عليه السلام) في فضل العلم و الأدب، لتحصل على كلمة السرّ المؤلفة من أحد عشر حرفاً و هي اسم لصحابي جليل» (الحسيني الصغير، ۱۳۷: ۲۰۱۹/۲۵).

نویسنده بیان می‌کند خط‌زدن ابیات شعر که از امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) در فضیلت علم و ادب آمده است به‌منظور به‌دست‌آوردن رمز است. نویسنده خط‌زدن حروف را راهی برای رسیدن به رمز عنوان کرده است. بنابراین «لام» در «لتحصل» به معنای تعلیل گرفته می‌شود. در واقع «لام» تعلیل به‌نوعی بیان‌کننده‌ی نتیجه‌ی جمله‌ی قبل «أشطب حروف أبيات الشعر التالية، الواردة عن...» است و میان دو جمله‌ی «أشطب حروف أبيات الشعر التالية، الواردة عن أمير المؤمنين...» و «تحصل على كلمة السرّ المؤلفة من أحد عشر حرفاً...» ارتباط معنایی ایجاد کرده است که سبب راهنمایی خواننده می‌شود.

آنچه در مبحث گزاره‌ها مشاهده شد این است که ادوات ربطی سبب به‌وجودآمدن پیوند بین گزاره‌های پیشین و پسین متن می‌شوند و ارتباطی معنایی و منطقی میان عبارت‌ها و جمله‌های متن برقرار می‌سازند. برخی از این ادوات با کارکرد افزایشی که دارند معلومات و اطلاعاتی را به متن می‌افزایند و جمله را نسبت به جمله‌ی قبل برابر می‌کنند که این نوع گزاره در مجله‌ی *الحسيني الصغير* پرکاربرد است. برخی نیز با کارکرد مقایسه‌ای، معنایی مخالف و عکس در متن به‌وجود می‌آورند یا شباهت مطالب و مباحث را بیان می‌کنند. ادواتی نیز با کارکرد نتیجه‌ای وارد متن شده‌اند که رابطه‌ی علی و معلولی بین گزاره‌های متن به‌وجود می‌آورند. تمامی این نمونه‌ها با هدف راهنمایی، هدایت خواننده، انسجام و ساماندهی متن به‌کار گرفته می‌شوند.

جدول شماره‌ی ۴. ادات و بسامد گزاره‌ی نتیجه‌ای در مجله‌ی *الحسيني الصغير*

ردیف	ادات	بسامد
۱	لأنَّ	۴۲۸
۲	هكذا	۵۵
۳	فاء تعليل	۳۷
۴	لام تعليل	۳۴
۵	لذا	۳۴
۶	لکی	۲۲
۷	حتى	۱۴
۸	لهذا	۷
۹	بالتالي	۴
۱۰	بناء على ذلك	۲
۱۱	على إثر ذلك	۲
	جمع کل	۶۳۷

۲.۴. چارچوب سازها

این نشانگر برای ارتباط بین پیکره‌ی درون متن و ترتیب مباحث در متن به کار می‌رود به طوری که قسمت‌های مختلف متن را با عبارت‌ها و کلمه‌های سلسله‌وار به هم وصل می‌کنند. این عناصر افزون بر نشان دادن مراحل متن، نشانگر تغییرهای موضوع و اهداف در متن هستند (رک. یزدانی، ۱۳۹۲: ۵۲). بنابراین چارچوب سازها برای اهداف زیر استفاده می‌شوند: نشان دادن ترتیب اجزای متن، نشان دادن مراحل مختلف متن، نشان دادن اهداف گفتمان و نشان دادن تغییر موضوع.

۲.۴.۱. چارچوب سازهای ترتیبی

این چارچوب سازها به ترتیب رخدادها اشاره می‌کند (رک. یزدانی، ۱۳۹۲: ۵۲) و بیانگر تتابع و تعاقب زمانی هستند (رک. صبیحی، بی تا: ۹۵). طی این چارچوب سازها به ترتیب و توالی اجزاء و موضوع متن پرداخته می‌شود. گاهی تقدم و تأخر مطالب در بیان هر مطلبی اهمیت دارد و به فهم بهتر موضوع و مباحث کمک می‌کند. این چارچوب سازها با اولویت بندی موضوع‌های متن از نظر توالی متنی در گفتمان نقش مهمی ایفا می‌کند.

یکی از حروف معانی «ثم» است که بر عطف، همراه با فاصله‌ی زمانی دلالت می‌کند. «ثم» حرف عطفی است که برای تراخی و ترتیب می‌آید (رک. ابی سعود، ۱۹۷۴: ۲۶۷)، ترتیبی با فاصله‌ی زمانی، چه طولانی باشد یا کوتاه (رک. حسن، ۱۹۶۶: ۳۲۹). بنابراین «ثم» دلالت بر ترتیب و تراخی دارد، به این صورت که وقوع معطوف بعد از معطوف علیه است و به تعبیر دیگر معطوف هم از نظر مکانی و هم از نظر زمانی در موقعیتی بعد از معطوف علیه جای دارد.

«بطارد النمر فریسة کبیره، مستخدماً قوته المذهلة لسحب الضحیة إلى الأرض، ثم یقتله» (الحسینی/الصغیر، ۱۴۱/۲۰۲۰: ۸).

در این مثال با استفاده از «ثم» ترتیب و تأخیر در جمله نشان داده شده است و نویسنده بیان کرده است که ببر، نخست طعمه را تعقیب می‌کند و با قدرت باورنکردنی قربانی را بر روی زمین می‌کشد سپس آن را می‌کشد یعنی جمله‌ی «بطارد النمر فریسة کبیره...» در تأخیر از جمله‌ی «یقتله» آمده است؛ بنابراین، نویسنده افزون بر اینکه بین دو جمله با استفاده از «ثم» پیوند برقرار می‌کند، روند منطقی کار را نیز برای خواننده توضیح می‌دهد.

«جمع الکافرون حطبا کثیراً ثم جعلوا ذلک الحطب فی حفرة عمیقة من الأرض، و أشعلوا النار فیها، فکان لهیها مرتفعاً جداً، و شررها یتطایر، ثم وضعوا ابراهیم فی منجیق» (الحسینی/الصغیر، ۱۴۱/۲۰۲۰: ۲۳).

در این مثال نویسنده با استفاده از «ثم» برای خواننده تشریح می‌کند که کافران هیزم‌های زیادی جمع کردند، سپس هیزم‌ها را در گودال عمیقی در زمین قرار دادند. در واقع جمع شدن هیزم‌ها توسط کافران، قبل از قرار گرفتن آن‌ها در گودال صورت گرفته است و در ادامه بیان می‌کند که بعد از شعله‌ور کردن آتش، حضرت ابراهیم (علیه‌السلام) را با منجیق در آتش انداختند که در اینجا نیز انداختن حضرت ابراهیم (علیه‌السلام) در آتش بعد از شعله‌ور شدن آتش انجام شده است. در واقع وقوع معطوف بعد از معطوف علیه است. نویسنده در این مثال توانسته است با به کارگیری واژه «ثم» روند منطقی کار را برای خواننده توضیح دهد.

«غرقت زوجة نبي الله نوح و ابنة كنعان المتمرده على والده، و بعد ذلك بلعت الأرض المياها و وقفت الأمطار» (الحسینی/الصغیر، ۱۳۹/۲۰۲۰: ۱۳).

نویسنده در این مثال برای درک بهتر خواننده از مطالب، از قید «بعد ذلك» استفاده می‌کند و به خواننده توضیح می‌دهد که همسر و فرزند حضرت نوح (علیه‌السلام) که از فرمان خدا و پیامبر او سرپیچی کردند، غرق شدند: «غرقت زوجة نبي الله نوح و ابنة كنعان المتمرده على والده» و بعد از آن زمین آب را بلعید و باران قطع شد: «و بعد ذلك بلعت الأرض المياها و وقفت الأمطار». نویسنده با بیان این قید ترتیب و سیر عقلانی وقایع را نشان می‌دهد.

گاهی نویسنده برای توضیح روند منطقی کار از اعداد ترتیبی استفاده می‌کند. اعداد ترتیبی بر ترتیب، رتبه یا نوبت دلالت دارند که نویسنده با استفاده از آن‌ها به ترتیب وقایع اشاره می‌کند و با ایجاد پیوند میان جمله‌ها و عبارتها، روش صحیح و درست را برای خواننده شرح می‌دهد.

«خطوات العمل

أولاً: نرسم خط على شكل هلال على الصحن ثم نقصه ليتشكل مظلة القبة
ثانياً: نقوم بتلوين القبة بالشكل الذي تجبونه و أنا أخترت أن ألون على شكل بطيخة
ثالثاً: نقب طرفي القبة من الجانبين و نقوم بتثبيت مطاط

و هكذا نصل على قبة صيفية جميلة من صنعنا و بإمكاننا تزيينها بأشكال مختلفة» (الحسيني/الصغير، ۱۳۷/۲۰۲۰: ۲۸).

در مثال بالا نویسنده برای ساخت کلاه تابستانی با استفاده از اعداد ترتیبی «أولاً، ثانياً وثالثاً» مراحل انجام کار را برای خواننده شرح می‌دهد تا روند کار به درستی انجام گیرد.

بنابراین نویسندگان برای ارتباط و پیوند منطقی میان مطالب و عبارتها یک متن، از چارچوب سازه‌ی ترتیبی کمک می‌گیرند تا به این وسیله مسائل مطرح‌شده در یک متن را از نظر توالی اولویت‌بندی کنند و برای خواننده شرح دهند تا به درک بهتر خواننده منجر شوند.

جدول شماره‌ی ۵. ادات و بسامد چارچوب سازه‌ی ترتیبی در مجله‌ی الحسيني/الصغير

ردیف	ادات	بسامد
۱	... ثم ...	۴۳
۲	اعداد ترتیبی (أولاً، ثانياً، ...)	۳۷
۳	بعد...	۱۶
۴	أولاً... ثم / بعد...	۹
	جمع کل	۹۵

۴.۲.۲. چارچوب سازه‌های اهدافی

هرگاه نویسنده یا گوینده بخواهد به بیان اهداف کلی بخش‌های مباحث پردازد از چارچوب سازه‌ی اهدافی استفاده می‌کند. در این چارچوب سازه از واژه‌هایی استفاده می‌شود که بیانگر مقصود هستند و خواننده به راحتی متوجه قصد نویسنده یا گوینده که بیان اهداف گفتمان است، می‌شود.

«وعن اهداف المهرجان أضاف الحسناوی: هناك قيم تربية ووطنية هادفة لتنظيم سلوك الأطفال من خلال مسرح الطفل بشكل مباشر و...» (الحسيني/الصغير، ۱۲۰/۲۰۱۹: ۴۳).

در این مثال نویسنده به بیان اهداف جشنواره از زبان مدیر آن، محمد الحسناوی می‌پردازد و بیان می‌کند که ارزش‌های آموزشی و میهن‌پرستانه‌ای وجود دارد که با هدف تنظیم رفتار کودکان از طریق تئاتر کودکان به طور مستقیم و شیوه‌ای جالب برای دریافت پیام‌ها انجام می‌شود. نویسنده با استفاده از عبارت «عن أهداف المهرجان» سبب می‌شود تا خواننده به وضوح متوجه قصد نویسنده شود.

«والغرض من ذلك هو تحليل العروض المسرحية و مناقشتها مع المشاركين في الورشة» (الحسيني/الصغير، ۱۲۸/۲۰۲۰: ۵۰).

اداره‌ی پرورش و مراقبت کودک و نوجوان، دومین جلسه‌ی کارگاه آموزشی خود را با عنوان هزار نمایشنامه‌نویس برگزار می‌کند. نویسنده با عبارت «والغرض من ذلك» به بیان اهداف این کارگاه آموزشی که مدرس آن دکتر حبیب الظاهر است، می‌پردازد

و بیان می‌کند که هدف از برگزاری این کارگاه تحلیل اجراهای تئاتری و بحث درباره‌ی آن‌ها با حضور شرکت‌کنندگان در کارگاه است. نویسنده با بیان این هدف، خواننده را از هدف برگزاری این کارگاه آگاه می‌کند.

«مرحباً بکم أصدقائی اليوم ستکون رحلتنا جمیلة و ممتعة فی عاصمة الفنون الجمیلة روما» (الحسینی/الصغیر، ۲۰۲۰/۱۳۲: ۴۲).

امروز سفری زیبا و لذت‌بخش به پایتخت هنرهای زیبا، رم خواهیم داشت. نویسنده هدف خود را که سفر به رم است با عبارت «الیوم ستکون رحلتنا» اظهار می‌کند و خواننده به‌وضوح متوجه‌ی هدف گفتمان نویسنده می‌شود.

«أهلاً بکم أحبئی الأصدقاء سنتعرف فی هذا الباب علی مجموعة من العلماء الأعلام» (الحسینی/الصغیر، ۲۰۲۰/۱۳۰: ۱۲).

نویسنده با عبارت «سنتعرف فی هذا الباب» اظهار می‌کند که قصد دارد در این قسمت از مجله به معرفی جمعی از علمای مشهور بپردازد «سنتعرف فی هذا الباب علی مجموعة من العلماء الأعلام» و خواننده را از اهداف گفتمان مطلع می‌کند.

جدول شماره‌ی ۶. ادات و بسامد چارچوب‌سازهای اهدافی در مجله‌ی الحسینی الصغیر

ردیف	ادات	بسامد
۱	فی هذا العدد...	۶۳
۲	الیوم (سنتعرف،...)	۶۲
۳	أهداف/ الهدف...	۱۱
۴	الغرض...	۱
۵	فی هذا الباب...	۱
	جمع کل	۱۳۸

۴. ۲. ۳. چارچوب‌سازهای تغییر موضوع

آنچه در این چارچوب‌ساز مشهود است تعویض موضوع مبحث مطرح‌شده از سوی نویسنده یا گوینده است که طی آن نویسنده یا گوینده می‌خواهد موضوع را تغییر دهد و به تبیین و شرح مباحث دیگری بپردازد.

«والآن سأشرح لکم أحبئی الأصدقاء ما ورد فی کتب التفسیر لهذه السورة» (الحسینی/الصغیر، ۲۰۲۰/۱۳۹: ۲۷).

نویسنده در این مثال درباره‌ی سوره‌ی فاتحه صحبت می‌کند. بعد از بیان مشخصات سوره و برخی معانی کلمه‌ها آن زمانی که می‌خواهد به شرح مطالبی درباره‌ی این سوره که در کتاب‌های تفسیر آمده است بپردازد، از واژه‌ی «الآن» استفاده می‌کند که این واژه بیانگر تغییر بحث در گفتمان است. به‌طوری که قبل از آن، نویسنده درباره‌ی مشخصات و برخی معانی کلمه‌ها آن سخن می‌گوید و با آوردن «الآن» می‌خواهد به مبحث دیگری از این سوره بپردازد. در واقع نویسنده با استفاده از این چارچوب‌ساز میان ساخت‌های درون‌متنی ارتباط برقرار کرده است.

«اسمحو لی أن أقدم لکم الطریقة الصحیحة للمذاکرة» (الحسینی/الصغیر، ۲۰۱۸/۱۰۵: ۳۴).

نویسنده به بیان شیوه‌ی صحیح درس خواندن در قالب سناریوی لیب و القلم العجیب می‌پردازد. لیب و دوستانش جمع می‌شوند تا با هم دروس را مطالعه کنند. دوستان شروع به مطالعه می‌کنند اما لیب با دیدن شیوه‌ی مطالعه‌ی دوستان که روش درستی نیست از آن‌ها اجازه می‌خواهد تا روش صحیح درس خواندن را توضیح دهد. نویسنده برای نشان‌دادن تغییر موضوع از عبارت «إسمحو لی» استفاده می‌کند تا با استفاده از این چارچوب‌ساز بین ساختار درونی متن ارتباط برقرار نماید.

«حسنأ یا أمانة أحکی لنا قلیلاً عن أبرز المعالم الإسلامیة فی مکة المکرمة» (الحسینی/الصغیر، ۲۰۱۷/۱۰۳: ۲۸).

آمونه برای مادر بزرگ و پرنده‌ی خود درباره‌ی شهر مکه‌ی مکرمه که از اولین شهرها بر روی زمین است و با نام‌های متعددی چون «أم القری»، «بکة»، «البلد» و «البلد الامین» در قرآن از آن یاد شده است، حکایت می‌کند. پرنده‌ی آمونه با واژه‌ی «حسناً» از آمونه می‌خواهد تا درباره‌ی برجسته‌ترین آثار اسلامی که در این شهر وجود دارد برای آن‌ها صحبت کند. در اینجا تغییر موضوع با کلمه‌ی «حسناً» صورت گرفته است و بحث از بیان نام‌های شهر مکه به معرفی آثار اسلامی برجسته‌ی این شهر تغییر یافته است. نویسنده برای برقراری ارتباط میان ساختار درون متن از چارچوب سازه‌ی تغییر موضوع بهره برده است.

«والآن أدعکم مع هذه الصور الجميلة لأهم الآثار التي وجدت في هذه المنطقة» (الحسینی الصغیر، ۱۱۰/۲۰۱۸: ۸).

در این مثال نویسنده از شهری باستانی که پر از آثار باستانی زیباست و ایشوننا نام دارد، صحبت می‌کند و به بیان آثار باستانی به دست آمده از جمله‌ی مقبره‌ای متشکل از دوازده مجسمه می‌پردازد. آنگاه برای پیوند میان مباحث و تغییر بحث از کلمه‌ی «الآن» استفاده می‌کند و برای دیدن تصاویر زیبا که از مهم‌ترین آثار یافت شده در این منطقه است، دعوت می‌کند.

جدول شماره‌ی ۷. ادات و بسامد چارچوب سازه‌ی تغییر موضوع در مجله‌ی الحسینی الصغیر

ردیف	ادات	بسامد
۱	الآن	۷۲
۲	حسناً	۶۱
۳	إسمحوالی	۲
	جمع کل	۱۳۵

۴.۲.۴. چارچوب سازه‌های اشاره‌ای

این نوع چارچوب سازه به مراحل مختلف متن اشاره دارد. به طوری که طی آن نویسنده یا گوینده به عبارت‌های کلی گفتمان که بیانگر محتوا و ساختار هستند اشاره می‌کند (رک. محمدعلی نژاد، ۱۳۸۹: ۹۱) که آن عبارت‌های کلی به عنوان مقدمه، خلاصه، نتیجه یا بخش‌های دیگر گفتمان هستند.

«و من هنا نستنتج بأن السيدة فاطمة المعصومة (عليه السلام) تمثل القدوة النسائية في شخصيتها لدى المسلمات كآهم من خلال عناصر شخصيتها المميّزة» (الحسینی الصغیر، ۱۴۰/۲۰۲۰: ۲۹).

نویسنده در این مثال با عبارت «من هنا نستنتج» به نتیجه‌ی گفتمان که الگو قرار گرفتن حضرت فاطمه‌ی معصومه (سلام الله علیها) برای تمام زنان مسلمان که به دلیل شخصیت متمایزشان است، اشاره می‌کند.

«وفي الختام الورشة تم عرض مسرحي من تأليف الكاتب طلال حسن» (الحسینی الصغیر، ۱۰۶/۲۰۱۸: ۴۳).

نویسنده درباره‌ی پایان کار کارگاه نمایش نامه سخن می‌گوید و بیان می‌کند که در پایان کار، نمایش نامه‌ای که نوشته‌ی طلال حسن بود ارائه گردید. نویسنده پایان کار را با چارچوب سازه‌ی اشاره‌ای «وفي الختام» بیان می‌کند که نشان دهنده‌ی قسمت پایانی گفتمان است.

«والخلاصة أحبتي إذا أردنا السعادة الدنيا والآخرة والاستمتاع لكلام الناصحين لنا ونتبعه لكي نتملنا الآية الكريمة «فبشر عبادي الذين يستمعون القول فيتبعون أحسنه أولئك الذين هداهم الله وأولئك هم أولوا الألباب» (سوره‌ی الزمر/۱۸)» (الحسینی الصغیر، ۱۰۷/۲۰۱۸: ۲۶).

در پایان نویسنده خلاصه‌ای از مبحث مطرح شده را بیان می‌کند که اگر سعادت دنیا و آخرت را می‌خواهیم باید به سخنان افراد امینی که ما را نصیحت می‌کنند، گوش دهیم. این آیه‌ی شریفه شامل حال ما نیز می‌شود، پس به بندگانم بشارت ده، کسانی که سخنان

را می‌شنوند، پس از نیکوترین آن پیروی می‌کنند، آن‌ها کسانی هستند که خداوند هدایتشان کرده است و آن‌ها خردمنداند؛ بنابراین نویسنده با واژه‌ی «الخلاصة» به خلاصه‌ی گفتمان اشاره می‌کند و با این واژه خلاصه‌ی متن را به قسمت قبل پیوند می‌دهد. «وفی نهایه‌ی الدوره تم توزیع مجموعه من شهادات التخرج للمشاركین بالإضافة الی مجموعه من الهدایا» (الحسینی‌الصغیر، ۱۱۳/۲۰۱۸: ۴۳).

در این مثال نیز به پایان کار دوره‌های پرورش استعداد الحسینی‌الصغیر که شامل نقاشی‌ها، دست‌نوشته‌ها و بازیگران و اهدای گواهی‌نامه‌ی فارغ‌التحصیلی و هدایا به شرکت‌کنندگان، اشاره شده است و با واژه‌ی «فی‌النهایه» نشان داده شده است که بیانگر پایان گفتمان نیز است.

به‌طور کلی می‌توان گفت نویسنده از چارچوب‌سازه‌ی اشاره‌ای برای نشان‌دادن مراحل مختلف متن مثل مقدمه، خلاصه، نتیجه و پایان کار استفاده می‌کند که بیانگر محتوا و ساختار گفتمان هستند و با استفاده از آن‌ها بخش‌های مختلف متن را با کلمه‌ها و عبارت‌های سلسله‌وار به یکدیگر مرتبط می‌کند.

جدول شماره‌ی ۸. ادات و بسامد چارچوب‌سازه‌ی اشاره‌ای در مجله‌ی الحسینی‌الصغیر

ردیف	ادات	بسامد
۱	وهنا/إلی هنا	۲۲
۲	فی‌الأخیر/الأخر	۱۱
۳	فی‌الختم	۹
۴	الخلاصة	۳
۵	فی‌النهایة	۲
۶	و من هنا نستنتج	۱
۷	ونختم	۱
۸	فی‌البدایة	۱
	جمع کل	۵۰

۵. نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که نویسندگان مجله‌ی الحسینی‌الصغیر از مجموعه‌ی متنوعی از نشانگرهای فراگفتمان تبادلی، شامل گزاره‌های اضافه‌ای، مقایسه‌ای، نتیجه‌ای و چارچوب‌سازه‌های ترتیبی، اهدافی، تغییر موضوع و اشاره‌ای، به‌صورت نظام‌مند استفاده کرده‌اند. تحلیل داده‌ها حاکی از آن است که گزاره‌های اضافه‌ای با بسامد بالا، نقش کلیدی در سازمان‌دهی اطلاعات و هدایت مخاطب کودک به‌سوی تفسیر مدنظر نویسندگان ایفا کرده‌اند. این کاربرد مؤثر، نه‌تنها به انسجام متنی منجر شده است، بلکه با ساده‌سازی ساختارهای گفتمانی، درک محتوای آموزشی و تربیتی را برای مخاطبان کودک و نوجوان تسهیل کرده است. از منظر چارچوب نظری هایلند (۲۰۰۵)، این یافته‌ها تأیید می‌کنند که فراگفتمان تبادلی در رسانه‌های کودک می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای تقویت تعامل نویسنده و مخاطب عمل کند. با این حال، بسامد پایین برخی چارچوب‌سازه‌ها، مانند چارچوب‌سازه‌های تغییر موضوع، ممکن است نشان‌دهنده‌ی محدودیت‌هایی در تنوع گفتمانی مجله باشد. این پژوهش بر اهمیت طراحی آگاهانه‌ی محتوای رسانه‌ای

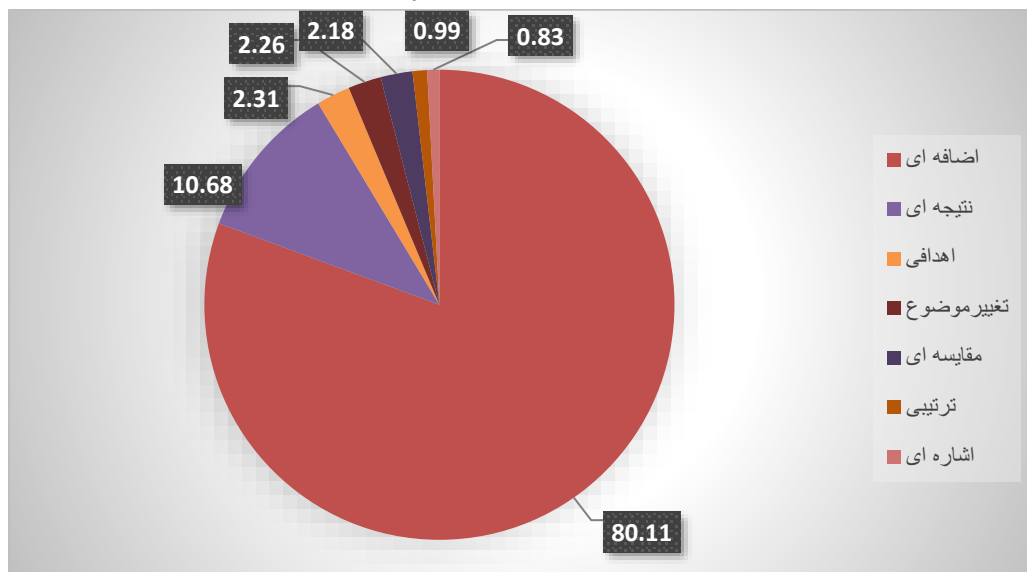
برای کودکان تأکید می‌کند و پیشنهاد می‌دهد که مطالعه‌های آینده به بررسی تأثیر این نشانگرها بر یادگیری و انگیزه‌ی کودکان بپردازند.

تحلیل نشانگرهای فراگفتمان تبادلی در چهل شماره از مجله‌ی *الحسینی/الصغیر* نشان داد که گزاره‌های اضافه‌ای با بسامد ۸۱٪ بیشترین کاربرد را دارند. این یافته حاکی از تلاش نویسندگان برای ایجاد متونی منسجم و مفهوم برای مخاطبان کودک است که با نیازهای شناختی این گروه سنی (مانند نیاز به زبان ساده و هدایت متنی) همخوانی دارد. گزاره‌های نتیجه‌ای (۱۱٪) نیز با هدف تقویت ارتباط معنایی و کمک به کودکان در درک نتایج مطالب به‌کار رفته‌اند که این امر به بهبود مهارت‌های استدلالی آن‌ها کمک می‌کند. دیگر نشانگرها، مانند چارچوب سازه‌های ترتیبی (۱٪) و اشاره‌ای (۱٪) با بسامد کمتر به ترتیب‌دهی رویدادها و ارجاع به بخش‌های مختلف متن یاری رسانده‌اند که در آموزش مفاهیم پیچیده به کودکان نقش مهمی ایفا می‌کنند. این الگوها نشان‌دهنده‌ی تطابق استراتژی‌های متنی مجله با اهداف تربیتی و آموزشی ادبیات کودک هستند، به‌گونه‌ای که نه تنها انسجام متن را تضمین می‌کنند، بلکه به تقویت درک و یادگیری کودکان نیز کمک می‌رسانند. این پژوهش با برجسته‌سازی نقش فراگفتمان تبادلی در رسانه‌های کودک‌محور، بر ضرورت توجه به این ابزارها در طراحی محتوای آموزشی تأکید دارد. جدول زیر گویای این مدعاست:

جدول شماره‌ی ۹. فراوانی نشانگرهای فراگفتمان تبادلی: گزاره‌ها و چارچوب‌سازه‌ها

نشانگر	فراوانی	درصد
گزاره‌ی اضافه‌ای	۴۷۷۵	۸۱٪
گزاره‌ی نتیجه‌ای	۶۳۷	۱۱٪
چارچوب سازه‌ی اهدافی	۱۳۸	۲٪
چارچوب سازه‌ی تغییر موضوع	۱۳۵	۲٪
گزاره‌ی مقایسه‌ای	۱۳۰	۲٪
چارچوب سازه‌ی ترتیبی	۹۵	۱٪
چارچوب سازه‌ی اشاره‌ای	۵۰	۱٪
جمع کل	۵۹۶۰	۱۰۰٪
جمع کل		۵۰

باتوجه به نتایج واکاوی‌ها در مجله‌های *الحسینی/الصغیر* باید اظهار داشت که نویسندگان این مجله از نشانگرهای فراگفتمان تبادلی، شامل گزاره‌ها و چارچوب‌سازه‌ها، به‌منظور سازمان‌دهی اطلاعات و هدایت مخاطب کودک به درک بهتر مضامین متنی استفاده مؤثری کرده‌اند. بسامد بالای گزاره‌های اضافه‌ای (با تعداد ۵۹۶۰ نمونه) نشان‌دهنده‌ی توجه‌ی ویژه‌ی نویسندگان به انسجام متنی و تسهیل تفسیر مخاطبان است. این یافته‌ها بر نقش کلیدی فراگفتمان تبادلی در تقویت تعامل نویسنده و مخاطب در رسانه‌های کودکان تأکید دارند. با این حال، بررسی تأثیرهای این نشانگرها بر پیامدهای تربیتی و شناختی، مانند یادگیری مهارت‌های زندگی یا رشد خلاقیت، نیازمند پژوهش‌های تکمیلی است که محتوای متون و بازخورد مخاطبان را به‌صورت عمیق‌تر تحلیل کنند. در ادامه نمودار دایره‌ای نشانگرهای گزاره‌ها و چارچوب‌سازه‌ها ارائه می‌شود:

در ارتباط با محدودیت‌های این پژوهش باید گفت این پژوهش، مانند هر مطالعه‌ی علمی با محدودیت‌هایی مواجه بود که بر تعمیم‌پذیری یافته‌ها تأثیر می‌گذاشتند. نخست، تمرکز پژوهش بر مجله‌ی الحسینی‌الصغیر به‌عنوان تنها منبع داده‌ها، امکان تعمیم نتایج به سایر مجله‌های کودک و نوجوان با سبک‌ها و اهداف متفاوت را محدود می‌سازد. دوم، بررسی‌نشدن بازخورد یا برداشت‌های واقعی مخاطبان کودک و نوجوان از متون تحلیل‌شده، مانع از ارزیابی مستقیم تأثیر نشانگرهای فراگتمان تبدالی بر درک و یادگیری این گروه سنی شده است. سوم، تحلیل کیفی داده‌ها، اگرچه با دقت و بر اساس چارچوب معتبر هایلند (۲۰۰۵) انجام شده است، ممکن است تحت تأثیر سوگیری‌های ناخواستی پژوهشگر در انتخاب یا تفسیر نشانگرها قرار گرفته باشد. در پایان، انتخاب چهل شماره از مجله، هرچند نمونه‌ای متنوع و مناسب فراهم کرده است، ممکن است تمامی الگوهای استفاده از نشانگرهای فراگتمان تبدالی در بازه‌های زمانی دیگر یا شماره‌های بیشتر را پوشش ندهد. با وجود این محدودیت‌ها، یافته‌های پژوهش همچنان بینش‌های ارزشمندی درخصوص کاربرد فراگتمان تبدالی در رسانه‌های کودکان ارائه می‌دهند. تحقیق‌های آتی می‌توانند با بررسی مجله‌های دیگر، درنظرگرفتن بازخورد مخاطبان یا استفاده از روش‌های ترکیبی (کیفی و کمی)، این محدودیت‌ها را برطرف کنند. همچنین پیشنهادهایی برای تحقیق‌های آتی ارائه می‌شود که محدودیت‌های شناسایی‌شده را برطرف کنند. برای مثال تحلیل تطبیقی چند مجله‌ی کودک و نوجوان برای بررسی تفاوت‌ها در استفاده از نشانگرهای فراگتمان، انجام پژوهش‌های ترکیبی (کیفی و کمی) برای بررسی تأثیر نشانگرهای فراگتمان بر درک و یادگیری کودکان و استفاده از روش‌های تحلیل گفتمان مبتنی بر بازخورد مخاطبان (مانند مصاحبه یا پرسش‌نامه) برای ارزیابی اثربخشی نشانگرها.

منابع

- انصاریان، حسین. (۱۳۹۱). قرآن کریم. قم: اسلامی.
- أبی‌السعود، محمد‌العمادی‌الحنفی. (۹۷۴ق). تفسیر أبی‌السعود أو ارشاد العقل السلیم إلی مزایا الكتاب الکریم. تحقیق عبدالقادر احمد‌عطا، المجلد الأول، بیروت: دار الاحیاء التراث العرب.
- اخلاقی، اکبر. (۱۳۷۶). تحلیل ساختاری منطق الطیر عطار. اصفهان: فردا.
- اسماعیلی‌طاهری، احسان. (۱۳۹۵). «دو قالبگی «قید» در زبان عربی (تکمله‌ای بر مقاله‌ی «قید» دکتر آذرنوش)». جستارهای زبانی، دوره‌ی ۷، شماره‌ی ۵، پیاپی ۳۳، صص ۱-۱۸. https://lrr.modares.ac.ir/article_6490.html

<https://lrr.modares.ac.ir/article-14-9973-fa.html>

تقی‌پور، ابوالفضل. (۱۳۹۵). «بررسی تطبیقی کارکردهای «واو» در فارسی و عربی با محوریت اشعار سعدی». *جستارهای زبانی*،

دوره ۷، شماره ۳، پیاپی ۳۱، صص ۱۹-۳۴. <https://lrr.modares.ac.ir/article-14-10884-fa.html>

جیگاره، مینا؛ اجدادی‌آرانی، فاطمه. (۱۳۹۴). «آموزش تشخیص نقش و ترجمه‌ی حرف «واو» در متون عربی». *نوآوری‌های آموزشی*،

سال ۱۲، شماره ۴۵، صص ۸۵-۹۸. https://noavaryedu.oerp.ir/article_78999.html

حسن، عباس. (۱۹۶۶م). *النحو الوافی مع ربطه بالأسالیب الرفیعة و الحیة اللغویة المتجردة*. ج ۱، مصر: دارالمعارف.

سلطانی، رحمت‌الله؛ شکرپور، نسرين. (۱۴۰۰). «وضعیت استفاده از نشانگرهای فراگفتمان در مقالات پزشکی ایران: مطالعه‌ای

تطبیقی». *دانشگاه علوم پزشکی مازندران*، شماره ۱۹۶، دوره ۳۱، صص ۹۲-۱۰۰.

<https://jmums.mazums.ac.ir/article-1-16484-fa.html>

شبل محمد، عزه. (۲۰۰۷م). *علم لغة النص، النظرية و التطبيق*. بیروت: مکتبة‌الآداب.

شیرزاد، مریم. (۱۳۸۷). *بررسی تاثیر آموزش صریح نشانه‌های فراگفتمانی بر عملکرد نوشتاری فراگیران زبان خارجی*. پایان‌نامه‌ی

کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان.

صیحی، محمدالأخضر. (بی‌تا). *مدخل إلى علم النص و مجالات تطبيقية*. لبنان: دارالعربية للعلوم ناشرون.

طارمی، طاهره. (۱۳۹۸). *واکاوی پیکره‌ی بنیاد فراگفتمان در مقالات علمی پژوهشی فارسی در سه حوزه‌ی مختلف و تاثیر جنسیت*

نگارنده بر آن‌ها: انگاره‌ی هایلند (۲۰۰۵). رساله‌ی دکتری دانشگاه سیستان و بلوچستان.

طیرانی، مریم‌سادات و همکاران. (۱۳۹۸). «تحلیل خطبه‌ی شقیشقیه باتکیه بر بافت‌شناسی اجتماعی-سیاسی، نظریه‌ی فراگفتمان و

مبانی بلاغت». *زبان‌شناسی و گویش‌های خراسان*، سال ۱۱، شماره ۸، صص ۱۷۳-۱۹۲.

DOI:10.22067/jlkd.2019.28688

عبدالله‌زاده، فؤاد؛ میرزاده، طاهره. (۱۳۹۶). «بررسی کتاب فی الأدب العباسی، الرویة و الفن اثر عزالدین اسماعیل با تکیه بر الگوی

فراگفتمانی هایلند». *لسان‌مبین*، سال ۹، شماره ۲۹، صص ۱۴۶-۱۲۹.

https://lem.journals.ikiu.ac.ir/article_1314.html

عبدی، رضا؛ محمدی شهرزاد. (۱۳۹۲). «تأثیر وجود شاخص‌های فراگفتمانی بر درک مطلب خواندن انگلیسی دانش‌آموزان

دبیرستانی». *روان‌شناسی مدرسه*، دوره ۲، شماره ۲، صص ۹۳-۱۰۶. https://journal.uma.ac.ir/article_65.html

قلی فامیان، علی‌رضا؛ کارگر، مریم. (۱۳۹۲). «تحلیل مقالات نقد کتاب‌های زبان‌شناسی ایران بر اساس الگوی فراگفتمان هایلند».

پژوهش‌های زبان‌شناسی، سال ۵، شماره ۲، صص ۳۷-۵۲. <https://sid.ir/paper/160365/fa>

مجله‌ی الحسینی‌الصغیر. (۲۰۱۹م). السنة العاشرة، العدد ۱۱۷ حتى ۱۲۸، عراق: قسم رعاية و تنمية الطفولة الحسینیة فی العتبة الحسینیة المقدسة.

مجله‌ی الحسینی‌الصغیر. (۲۰۲۰م). السنة الحادية عشرة، العدد ۱۲۹ حتى ۱۴۲، عراق: قسم رعاية و تنمية الطفولة الحسینیة فی العتبة الحسینیة

المقدسة.

مجله‌ی الحسینی‌الصغیر. (۲۰۱۷م). السنة التاسعة، العدد ۱۰۳ حتى ۱۱۶، عراق: قسم رعاية و تنمية الطفولة الحسینیة فی العتبة الحسینیة المقدسة.

محمدعلی نژاد، بتول. (۱۳۸۹). *بلاغت مقابله‌ای و بررسی گفتمان در انشاهای توصیفی فارسی‌زبانان و فارسی‌آموزان عرب*. پایان‌نامه‌ی

کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی مشهد.

نظری، علیرضا؛ انصاری، نرجس. (۱۴۳۴ق). «الحذف كعنصر إِتساقی فی نهج البلاغه». *العلوم الإنسانية الدولية*، العدد العشرون، الدورة الثانية،

صص ۶۹-۸۲. <https://ajjh.modares.ac.ir/article-31-2264-fa.html>

یزدانی، سارا. (۱۳۹۲). *بررسی مقایسه‌ای فراگفتمان‌های اخبار روزنامه‌های انگلیسی و فارسی درباره‌ی حادثه‌ی ۱۱ سپتامبر*. پایان‌نامه‌ی

مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی مشهد.

- Crismor, A. (1989) . *Talking with readers: metadiscourse as rhetorical act*, newyork: peter lang publishers.
- Hyland, K. (2005) a. *Metadis course: exploring writing in interaction*, London: continuum.
- Bruce, I. (2010). "Textual and discoursal resources used in the essay genre in Sociology and English", *Journal of English for Academic Purpose*, 9 (3): 153-166.
- Chaemsaitong, K. (2013). "Interaction in early modern news discourse: the case of English witchcraft pamphlets and their prefaces", *Text & Talk*, 33 (2): 167-188.
- Dafouz-Milne, E. (2008). "The pragmatic role of textual and interpersonal metadiscourse markers in the construction and attainment of persuasion: A cross-linguistic study of newspaper", *Journal of pragmatics*, 40 (1): 95-113.
- Fu, X. & Hyland, K. (2014). "Interaction in two journalistic genres: a study of interactional metadiscourse", *English Text Construction*, 7 (1): 122-144.
- Hyland, K. (2010). "Metadiscourse: Mapping Interactions in Academic Writing". *Nordic Journal of English Studies*, 9 (2): 125-143.
- Kawase, T. (2015). "Metadiscourse in the introductions of PhD theses and research articles", *Journal of English for Academic Purposes*, 20: 114-124.
- Le, E. (2004). "Active participation within written argumentation: metadiscourse and editorialist's authority", *Journal of Pragmatics*, 36 (4): 687-714.
- Perez, FM. (2014). "Cultural Values and their Correlation with Interactional Metadiscourse Strategies in Spanish and US Business Websites". *Atlantis*, 36 (2): 73-95.
- Vergaro, C. (2005). "Dear Sirs, I hope you will find this information useful: discourse strategies in Italian and English for Your Information (FYI) letters", *Discourse Studies*, 7(1): 109–135.
- Yao, HQZ. (2012). "A Comparative Analysis of the Use of Metadiscourse in English and Chinese News Commentaries", *Foreign Language Research*.